

evangélikus

82. évfolyam, 15. szám
2017. április 16.

élet

**Csíkсомlyó passiója
a Nemzetiben**

31. oldal

1100 Ft

LUTHER
KIADÓ

KAMARÁS ISTVÁN OJD: IPIAPI ATYA FÜVESKÖNYVE

„Engedje meg az Olvasó, hogy néhány használati utasítást adjak eme nem hétköznapi olvasmányhoz. Mindenekelőtt: teljesen természetes, ha olvasás közben erőt vesz valakin a szent ambivalencia. Ez olyan furcsa kétfős érzés, amelyet akkor él át az ember, amikor nem tudja, hogy sírjon vagy nevéssen. [...] Ha ezt érzi az Olvasó, akkor már egészen közel van az OJD rend lelkiségéhez. Isten bohócai ugyanis saját esendőségüknek, kicsinyességüknek, emberkedésüknek a tükrébe tekintve nem jajveszékelnék önmaguk fölött, hanem nevetnek önmagukon. Ez a nevetés nem elröppenő humor, nem is fricskák és fityiszek sora az egyház botladozásai láttán, hanem nagyon is komoly és áldott, lelket tisztító és feloldozó nevetés. A humor tudniillik Isten páratlan ajándéka, a nevetés pedig nem más, mint a lélek tüsszentése.” Kovács László OJD

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A WWW.LUTHERKIADO.HU/BOLT OLDALON

LUTHER
KIADÓ

Evangélikus könyvesbolt: 1081 Budapest, Kiss József u. 2/a
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Böjti mozaik

működni az Urat. Az idén talán inkább az a böjtöm jelmondata: „Értsd meg: semmit sem te teszel, mindent kapsz.” Elfogadom.

Áll a magyar zászló Buenos Airesben

Magyar Evangélikus Gyülekezet meghívásának eleget téve látogatta meg március 10-15. között a dél-amerikai ország fővárosának magyar és evangélikus közösségeit.

Fáklya a máglyán

1498. május 23-án ott égett el teste a máglyán, ahol nem sokkal előtte a firenzeiek még hívságait vetették tűzre. De a tűzben csak a teste vált hamuvá; nézetei, elvei – az igaz, krisztusi egyház iránti

igénye – nem. Utolsó szavai – „Történjék bármi, én bizonyosan tudom, hogy az egyház meg fog újulni” – rövidesen valóságossá váltak: halála után tizenkilenc évvel immár a németországi Wittenbergből indult el feltartóztathatatlanul valami.

Csíksomlyó passiója a Nemzetiben

„A Nemzeti Színház mostani Csíksomlyói passiója keresztény hitünk alapjaira kérdez rá, az európai kultuszközösség esélyeire hívja fel a figyelmet. Egy olyan új színpadi nyelv megteremtését

tűzi ki célul, melyben a bibliai történet 18. századi interpretációja, valamint Szócs Géza kortárs költői átírata szerves egységet alkot a Berecz András által megszólaltatott vallásos népénekekkel és azzal a néptáncalapú koreográfiával, melyet a Magyar Nemzeti Táncgyűttes tagjai adnak elő.”

Halleluja!

Miközben sokak számára kétségkívül nyugtalanító lehet napjaink megannyi európai története, nekünk, magyarországi keresztényeknek idén húsvétkor kétszeresen is okunk volna a fesztelen ünneplésre. Tudom, elsősorban az egyéni élethelyzet (egészségi állapot, családi, munkahelyi viszony stb.) határozza meg kinek-kinek a közérzetét, de időnként amúgy sem ártana tudatosítanunk, hogy hazánk jelenlegi határain belül idestova több mint hatvan éve nem dördültek el fegyverek, hogy alapvetően békében, biztonságban élhetünk. Meg aztán – gondoljunk akármit a mostani kormányról – az azért nem semmi, hogy nálunk állami emlékbizottság is alakult a reformáció emlékévének megünneplésére...

S hogy mindezekért miért épp húsvét lehet az egyik legjobb alkalom a hálaadásra? Például azért, mert akiknek hite nem kételkedik Krisztus feltámadásában, azok tudják, hogy ők egy másik, teljességgel békees országban is teljes jogú állampolgárai. És bár polgárjogunkat a mennyországba ingyen, kegyelemből nyerhettük-nyerhetjük el, azt sem árt tudatosítanunk, hogy ennek a kegyelmi ajándéknak az árát Jézus Krisztus „fizette meg” helyettünk – a golgotai kereszten. Halála és feltámadása teljesítette be Isten üdvtervét (*ha valaki nem ismerné az üdvterv fogalmát, sürgősen kérdezze meg lelkészét, hitoktatóját!*), s tette lehetővé, hogy – mondjuk – te, kedves mosonmagyaróvári, nyíregyházi, budapesti, orosházi... evangélikus testvérem, nagyon azért ne vedd szívedre napjaink megannyi nyugtalanító e világi történetét!

Mert emlékezzünk csak! Ama virágvasárnapon a hallelujázók többsége politikai változást, változtatást remélt a Jeruzsálembé vonuló Jézustól, miként az őt halálra szánó zsidó főpapokat is hatalmi szempontok vezérelték, és természetesen Pilátus is politikai megfontolásból mosta kezeit. Legtöbbek számára az egész keresztfeszítési kálvária csupán aktuálpolitikai játszmák következményének tűnhetett. És egyfelől az is volt. Ám miközben a nagyhét szereplőinek többsége saját érdekeinek érvényesülését vagy éppen kudarcát látta Jézus keresztre feszítésében, valójában az Ūristen – próféciaikban megjövendölt – terve ment végbe az egész emberiség üdvözítésére! Hogy a benne hívők – a mennyország polgáraitól – egyszer s mindenkorra biztonságban tudhassák magukat.

Tartozom egy vallomással: a fenti sorokat eredendően a mosonmagyaróvári gyülekezeti lap szerkesztőjének megtisztelő felkérésére írtam húsvéti számukhoz. És hiába „variálok”: számomra most ez az ünnep legfőbb üzenete.

● T. PINTÉR KÁROLY

Áldott húsvétot kívánunk minden olvasónknak, a feltámadás reményével!

Láthatóan evangélikus

FOTO: MAGYARI MÁRTON

Schmidt Erzsébet nyugdíjas – Felsőnána. Ebben a templomban kereszteltek, itt váltam hívővé. Családom hitt Istenben, tőlük azt a példát láttam, hogy jó az Úrhoz tartozni. Ugyanezt adtam át én is a gyermekeimnek, akik meg is tartották evangélikusságukat. Gyermekként, ha fagyira kaptam pénzt, akkor inkább a templomba mentem. Már akkor fontos volt nekem az ige, és a templomban mindig olyat hallottam, ami engem érdekelt. Jó érzés volt, hogy megismerhettem a Biblia üzenetét, közben a templom szobrait, angyalait is néztem. Fiatalként még németül hallgattam az istentiszteletet, a kitelepítés után már magyarul hangzott az ige. Úgy érzem, hogy a Jóisten mindig meghallgat engem, s ha problémám van, megvigasztal. Az imádságban le tudom a személye elé tenni azt, ami nagyon bánt, vagy amit nagyon szeretnék. Ettől megnyugszom. Ennél nagyobbat nem is kérhetek tőle. Tudom, hogy Krisztus feláldozta önmagát értünk. Hiszem, hogy úgy kell élnünk, hogy döntéseinkben és életünkben ne felejtjük el az értünk hozott áldozatot.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a lathatoan.reblog.hu és a [facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Oratio œcumenica

Úr Jézus Krisztus, élő Urunk és Megváltónk! Hálás szívvel éljük át, és tanúskodunk róla, hogy feltámadásod által legyőzted a mindent betakaró sötétség és halál hatalmát, életre és világosságra hívtál minket. Újra és újra szinte elvakít bennünket a feltámadás örömhíréből áradó, életet adó fény.

Kérünk, add, hogy ez a fény legyen életünk világossága ma és mindörökké. Hadd szabaduljunk mindenből, ami fogva tart minket, amivel magunkat kötjük gúzsba, ami bénító erejével megakadályozza, hogy a feltámadásodból áradó életöröm, életerő valódi szabadságot adjon a számunkra.

Szeretnénk ezt a világosságot továbbadni a környezetünkben élőknek, azoknak, akikhez elküldtél minket. Arra hívtál bennünket, hogy ne csak beszéljünk feltámadásodról és arról, hogy Lelked által jelen vagy a világban, az életünkben, hanem hogy ez az örömhír a rád mutató életünkön keresztül életet adó erő lehessen mások számára.

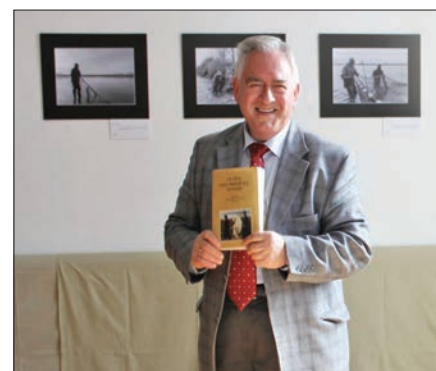
A belőled áradó tisztaság és igazság járja át küldetésünket, az evangéliumhirdetést gyülekezetünkben, egyházunkban és az egész világon. Ámen.

EvÉlet-szerzőt köszöntöttek 70. születésnapján

Ribár János nyugalmazott esperes-lelkész március 27-én töltötte be hetvenedik életévét. Tizenhét éve elnöke a szarvasi Benka Gyula Evangélikus Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda igazgatótanácsának, és születésnapján „természetesen” tanácsülésre szóló meghívása az intézményben tartott meglepetésköszöntésre... (Az alkalmat megtisztelte jelenlétével Babák Mihály polgármester és Melis János jegyző is.)

Ezután a Tessedik Sámuel Múzeum nagytermében folytatódott a köszöntés. Itt orosházi, szarvasi, békéscsabai,

szegedi, szentesi, budapesti, pitvarosi ismerősök, volt szolgatársak és gyülekezeti tagok várták az ünnepeltet, és a meglepetések sora még ezzel sem ért véget! Hitvese, Ribárné Zentai Edit szervezésében ugyanis – a Nyugatbékési Evangélikus Egyházmegye kiadásában – a születésnapra kötet jelent meg Ribár János írásaiból *Ne félj, csak prédikálj... Tovább!* címmel. A cím utal a szerző hatvanadik születésnapjára megjelent könyvre – *Ne félj, csak prédikálj...* –, amely hasonló szerkesztésben készült a Luther Kiadó gondozásában, s amely jórészt szintén az ün-

nepeltnek az *Evangélikus Élet* hasábjain megjelent írásait tartalmazza.

● LÁZÁR ZSOLT

Húsvét ünnepe – 1Kor 5,6–8

Légy, amivé lettél!

Krisztus feltámadt! Krisztus valóban feltámadt – ez a mai ünnepnap híre, az év híre, az emberiség történelmének legfontosabb híre. Igazi „breaking news”, rendkívüli hír, amely minden korábbi rendet és hírt felülír. Többé nem a halálé az utolsó szó, hanem az Életé, a győztes Krisztusé, aki valóban feltámadt. De vajon mi látszik ebből a győzelemből az életünkben? Teológuséveim egyik meghatározó spirituális élménye volt az 1971-ben megjelent, svédből fordított imakönyv egyik megkapóan őszinte húsvéti imádságának néhány bevezető sora: „Uram, életemben oly kevés látszik győzelmedből. Pedig én is erős akarok lenni – nem gyöngé. Égő – nem langymeleg. Épphogy tudok hinni feltámadásodban, de csak úgy, mint valami távoli, halvány, félig igaz eseményben, de hogy hihessek még abban is, hogy te bennem élsz?”

Levelében Pál apostol is erre az ellentmondásos, már-már tudathasadásos helyzetre hívja fel a figyelmet. Nem fér össze a régi és az új, a paráznaság és a tisztaság, a halál és az élet. Valójában erre az ellentmondásra kérdezett rá a mennyei hírnök is a nyitott sírnál: „*Miért keressitek a holtak közt az élőket?*” (Lk 24,5)

Dr. Cserháti Sándor professzor az első korinthusi levélhez írott kommentárjában az írásom címében idézett frappáns felszólításban summázza alapigénk központi üzenetét: „*Légy, amivé lettél!*” (Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt első levele, Luther Kiadó, Budapest, 2008)

Veöreös Imre evangélikus lelkész szerint húsvét etikuma, a tiszta ünneplés igénye és lehetősége szólal meg ebben a levélrészletben. Oly módon, hogy az apostol nem moralizál, nem törvényeskedik, nem ítélkezik, nem akarja mennydörgő szavú purifikátorként megtisztítani a korinthusi gyülekezetet. Nem törvényt hirdet, hanem evangéliumot, hiszen alapigénk szíve közepe a megfeszített és feltámadott Úrra mutató bizonyágtétel: „*...a mi húsvéti bárányunk, a Krisztus már feláldoztatott.*” Az ő győzelme lehet erőforrásunk, hogy „*ne régi kovással ünnepeljünk, se a rosszaság és gonoszság kovásával, hanem a tisztaság és igazság kovásztalanságával.*”

Nem könnyű manapság a kovász képét helyesen értelmeznünk. Visszaköszön benne az egyiptomi kivonulás történetének sokatmondó, szimbolikus parancsa, a szabaddal ajándékozó Úr rendelkezése: „*Kovászatlan kenyeret kell enned hét napon át, és ne lássanak nálad kovászos kenyeret. Még csak kovászt se lássanak sehol a területeden.*” (2Móz 13,7) A hitüket gyakorló zsidók ezért a páska ünnepére készülve manapság is maximális alapossggal takarítják ki házukat, hogy egy morzsányi kovász se maradjon benne. A kovász ebben az összefüggésben a romlást, az erjedést előidéző gonoszság, a bűn jelképe. Minden háziasszony jól tudja, hogy egyetlen szem belekerült morzsa is szinte „megmérgezi” a sok munkával elkészített befőttet, és visszafordíthatatlanul romlásnak indul az egész.

Tudat alatt az ünnepek előtti nagytakarításban is tetten érhető ez a felismerés. Még akik nem olvassák a Bibliát, nem gyakorol-

ják a hitüket, azok is a szívük mélyén sejtik, érzik, hogy nem lehet akárhogyan ünnepelni. Jó lenne egy kicsit megtisztulni, megváltozni. Ez külsőleg jóval könnyebb feladat, mint belsőleg. Valójában a böjti felkészülés hetei is egyfajta testi-lelki megtisztulásra kínálnak lehetőséget. Szekularizált korunkban ennek a testi oldalára kerül a hangsúly, ezért hallunk olyan sokat a tavaszi méregtelenítés szükségességéről. De az igazi böjttől jóval több, mint egy egészséges fogyókúra. Mint ahogy a feltámadás ünnepe sem csupán a hús újra magunkhoz vételéről szól, amelyet a legtöbben valószínűleg különben sem tagadtunk meg magunktól az elmúlt hat hétben sem...

Az ünnep felszabadító örömezenetének kulcsa ott rejlik alapigénk szíve közepében, a „már” szócskában: „*...a mi húsvéti bárányunk, a Krisztus már feláldoztatott.*” Sőt mire hajnalban a halott balzsamozására készülő asszonyok odaértek a sírhoz, Jézus már nem volt ott. Már feltámadt, már elindult, ahogyan megígérte: „*...miután feltámadtam, elöttetek megyek Galileába...*” (Mt 26,32)

BORSÓS MIKLÓS: FELTÁMADÁS (LAVIROZOTT TUSRAJZ, 1975)

De a tanítványai nehezen indultak el utána, Simon Pétertől Tamáson át az emmausiakig inkább a maguk útját próbálták járni... A Mesternek, az eltévedt juhok pásztorának kellett utánuk mennie, hogy összegyűjtse és újra szolgálatba állítsa őket. Így valósul meg, amiről Scholz László énekel: „*...S a Győző életet kínál / győzelméből ma néked.*” (EÉ 225,1)

S így kaphatunk választ ma is a már idézett imádság záró kérdésére-kérésére: „*Gőgös vagyok, méltatlan és dacos? Nem tehetek róla, magamtól nem tudok megváltozni, csak te változtatatsz meg! Segíts, hogy egészen rád bízam magam!*”

● GÁNC S PÉTER

Húsvét 2. napja – ApCsel 10,34–43

A feltámadásnál is nagyobb csoda

Az első húsvét története, Jézus Krisztus halál felett aratott győzelme olyan egyedülálló esemény volt, amely két évezred távolából is zavarba ejtő. A hitetlenek ugyan azt mondják, hogy a feltámadás merő rajongás, hiszen a halál olyan hatalom, amely nem győzhető le. Emberileg nézve igazuk is van. Ők arra alapoznak, amire az emberi szem nézni képes. Az érzékszervek mindennapi tapasztalataira, amelyeket az értelem a legjobb logikával sem tud kikerülni. Az ember nem képes túllátni a halálon és az elmúláson. A feltámadás valóban zavarba ejtő.

Fontos észrevenni húsvét ünnepén is, hogy a Jézushoz legközelebb állók sem voltak képesek túllátni a halálon. Az asszonyok húsvét hajnalán a végtisztesség megadására és a végső búcsúra ké-

PÉTER KORNELIUSZ HÁZÁNÁL – KÉPÜNK FILMBESZÉLET

szülve indultak a temetőbe. Az üres sír meglehetősen zavarba hozta őket. Ugyanígy a tanítványokat is. Az evangéliumok beszámolóit nem hallgatják el, hogy a tanítványok is csak akkor voltak képesek elhinni a húsvétkor történt csodát, miután személyesen találkoztak a Feltámadottal, és meggyőződtek arról, hogy valóban él.

Egy későbbi történet. Mai igénk az evangéliumi kronológia szerint időben későbbi. Nemcsak a húsvét, de a mennybemenetel és a pünkösd után is járunk, amikor Péter az alapigéiben olvasható, különleges „aha-élményt” átéli. A tanítványok a húsvéti eseményt lassan-lassan felfogták már. Túl vannak azóta több, az Úrral való találkozáson. Túl vannak a búcsúzáson, de a pünkösd Lélek-áradáson is, ezrek megtérésén, az egyház születésén.

Ákár azt is kérdezhetnénk, hogy ennyi csoda megtapasztalása után miért csodálkoznak még egyáltalán. Mert ilyenek vagyunk mi, emberek. Képtelenek vagyunk felfogni és befogadni az igazán nagy eseményeket. A lelkünknek és az értelmünknek is van egy bizonyos késlekedése, tehetetlensége. Isten nagy tetteinek megértéséhez és lépéseinek követéséhez túl kicsi az egyébként bámulatos értelmünk

és az agyunk kapacitása. Péter apostol olyasmit tapasztalt ismét, ami nagyon új, ismeretlen és érthetetlen volt számára. Természetesen húsvét csodájának rendkívüliségét, Isten hatalmának zavarba ejtő nagyságát egy pillanatra sem lehet csökkenteni. A halál feletti győzelmet nyilván nem lehet és nem is kell felülírni.

Új nézőpont. Egy új nézőpontot azonban fel kell fedeznünk. Azt, amit a már sok csodát megélt tanítvány értett meg a Kornéliusz házában történeteken keresztül: „*Most kezdem igazán megérteni, hogy nem személyválogató az Isten...*” Péter azt tanulja meg itt, hogy Isten szélesebbre tárta karját annál, mint amit ő valaha is képes volt elképzelni. Kezdi megérteni, hogy amit a tanítványok átéltek, az nem sajtítható ki, mert nem csak az övék. A bűn és a halál feletti győzelem, az ebből fakadó remény és az örök élet ígérete olyan kincs, amely nem zárható el. Meg kell osztani, tovább kell adni, tanúskodni kell róla.

Átjárhatatlan kapuk nyílnak. Péter a Kornéliusz házában átéltekből azt érti meg, hogy a címzetti kör az általa gondoltnál sokkal szélesebb. Isten számára az úgynevezett pogányok is kedvesek! Ez egy átléphetetlennek tűnő kulturális határ volt, áthatolhatatlansága a halálon való túllépéshez hasonlítható. Péter tapasztalata azonban az, hogy Isten sorra nyitja ki az átjárhatatlannak tűnő kapukat. A húsvéti csodában megtörte a halál hatalmát, de a feltámadás valósága is csak egy nagyobb cél felől érthető meg: Isten a bűnös ember számára abszolút átjárhatatlan ajtót, országa kapuját szeretné megnyitni az emberek előtt Jézus Krisztus győzelme által.

A feltámadásnál nincs nagyobb csoda. Ha azonban a húsvéti eseményt tágabb összefüggésben nézzük: hogy Isten az elveszett, vele szemben bizalmatlan, hitetlen, bűnös emberre milyen szeretettel tekint, az lélegzetelállító! Ha pedig még ezen is túlmegyünk egy lépéssel, és nem általában a pogányokról beszélünk, hanem önmagunkról, az igazán zavarba hoz. Felelősséget ró ránk: hívó szavának és szeretetének legyünk továbbadói, hiteles képviselői, hogy rajtunk keresztül másokhoz is eljusson az örömhír.

Van remény, mert valóságos a győzelem a bűn és a halál felett. Van remény, mert az Isten nem személyválogató. Van remény, mert Isten felénk irányuló szeretete minden képzeletet felülmúl.

• SZEMEREI JÁNOS

Imádkozzunk! *Köszönöm, Uram, hogy szereteted minden képzeletet felülmúl. Megmentésünk nagy tervét úgy készítetted elő, hogy az zavarba ejt. Köszönöm a húsvéti csodát, a tanúk hosszú láncát, amelyen keresztül a jó hír hozzám is elért. Köszönöm szeretetedet, amely engem is vár. Jöjj közel hozzám! Áraszd ki Lelkedet, ébreszd egyházadat, és kezd d rajtam! Ámen.*

Láthatóan evangélikus

A Magyarországi Evangélikus Egyház 2017-es 1%-os kampányának üzenete: *Láthatóan evangélikus*. Szeretnénk láthatóan evangélikussá tenni azt, hogy az egyházunknak felajánlott 1%-ok milyen célokat szolgálnak.

Kampányunkban szeretnénk bemutatni azokat a területeket, ahol különösen is fontos a felajánlott segítség. A gyülekezeteinkben és közösségeinkben folyó értékközvetítő munkáról, az óvodákban, iskolákban működő, szeretet vezérelte nevelésről és színvonalas oktatásról, a fogyatékkal élők és idősek gondozásáról, a rászoruló családok, a hajléktalanok, a bántalmazott anyák és gyermekeik segítéséről, a romák között végzett misszióról folyamatosan tájékozódhatnak a www.evangelikus.hu honlapon.

A megváltozott adóbevallási feltételek mellett különösen fontos az 1%-ról való rendelkezés. A civil szervezeteknek adott 1% mellett adójuk másik 1%-át felajánlhatják az egyházak társadalmi szolgálatának támogatására. Akinek nincsen felajánlható 1%-a, kérjük, az is rendelkezzen, mert egyházak esetében a „nullás” bevallás is számít!

Tavaly 63 662-en ajánlották fel egyházunk számára adójuk 1%-át. Bízunk abban, hogy idén egyházunk tagjai és az értékekkel szimpatizálók segítségével ez a szám növekedni fog.

Köszönjük, hogy évről évre rendelkeznek egyházunk javára, és egyben szeretnénk mindenkit megkérni arra, hogy hívja fel ismerősei, barátai, rokonai és családtagjai figyelmét is a rendelkezés fontosságára.

Szeretnénk kérni minden lelkészt, felügyelőt, gyülekezeti vezetőt, hogy a kampány sikere érdekében a gyülekezetekhez eljuttatott szórólapokat és plakátokat terjesszék saját környezetükben.

Szeretnénk kérni a gyülekezeti tagokat is, hogy önkéntes munkájukkal, a szórólapok szétosztásával hívják fel hozzátartozóik, ismerőseik, a gyülekezetbe járó hívek figyelmét a rendelkezések fontosságára.

A gyülekezetekhez eljuttatott szórólapok egyben rendelkezési nyilatkozatok is, amelyeket a perforált résznél leválasztva és az azon leírt módon elküldve a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak, azonnal rendelkezhetünk személyi jövedelemadónk 1%-áról. Kérjük könyvelőik segítségét a helyes adatszolgáltatásban!

Különösen fontos húsvétkor megszólítani azokat az embereket, akik bár nem rendszeres templomba járók, de szimpatizálnak az egyházunk által hirdetett értékekkel. Hittanosaink szüleinek figyelmét is fel kell hívni azokra a szolgálati területekre, amelyeken egyházunk nap mint nap az emberekért tesz.

A www.evangelikus.hu oldalon számos információ mellett internetes bannerek is találhatóak; kérjük, ezeket minden gyülekezetünk és intézményünk helyezze el saját oldalára, ezzel is népszerűsítve a kampányt.

Kérjük, Facebook-oldalukon osszák meg a hivatalos egyházi profilra, a www.facebook.com/evangelikus oldalra folyamatosan feltett információkat!

Tanuljuk a leleményes szeretet titkát, azt, hogy nem önmagunkért élünk!

GÁNCSS PÉTER, FABINY TAMÁS és SZEMEREI JÁNOS püspökök

A Magyarországi Evangélikus Egyház
technikai száma: 0035

fogyatékkal élők
idősek
gyülekezetek/
közösségek
iskolák

rászoruló családok
hajléktalanok
bántalmazott anyák
és gyermekeik
óvodák

gy százalék
LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

Böjti mozaik

Egy hittanos fiú a neten keresgélt, és megrendelt egy csomó ingyenes keresztény áhítatosfüzetecskét. Rengeteget. Alig bírtam hazacipelni.

Ingyenes. Úgy belém sajdul mindig ez a szó! Sok évvel ezelőtt egy fiatalokból verbuvált kórus kezdett el ingyenes koncerteket adni, és a hangzóanyagot is – akkor még magnókazetta volt – fizetség nélkül el lehetett vinni a műsor után. A kijáratnál állva hallottam, ahogyan egymás közt beszélnek róla az emberek: „Vigyünk egy marékka. Hát ingyen van. Ha csak le-törölöd, és felveszel rá mást, már akkor se jártál rosszul.”

Fájt nagyon. A fiatalok munkája, a sok gyakorlás, próbák hosszú sora, a rázás idő, a költségek, az utazás ára és fáradságai – ez volt a mögött az „ingyen” mögött. Mert semmi nincs ingyen. Legfeljebb valaki más fizette ki helyettem az árat. Most, a böjt idején újra belém sajdul egy dal szövege is: „Van kegyelem, mert Jézus vére érttem folyt, / ingyen van, de drága volt.”

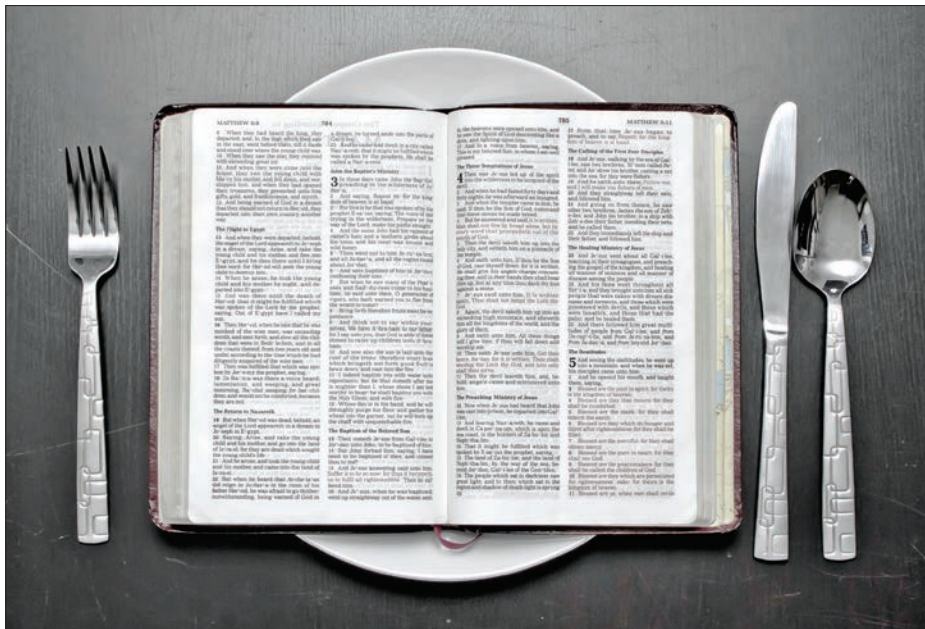
Itt vannak hát az ingyenes áhítatosfüzetek az asztalomon. Egy darabig rakosgatom őket. Nehezen veszem rá magam a szórólapozásra. Hideg van, fúj a szél, lenne más dolgom is. Nem nagyon hiszek a szórólapok meg az ilyen füzetecskék hitébresztő szerepében sem. Vagyis inkább kivételnek tekintem, mint természetes hatásnak, ha valaki ilyenektől indul el.

Telik az idő, kerülgetem a kupacot. Valaki ezen dolgozott. Összeállította, pénzt költött rá, elküldte. Imádkozott érte. Én is imádkozom érte. Legyen áldott, hogy megtette, amit tenni tudott!

Bánt ez a böjt is. Van egy betegségem, nekem nem nehéz nem enni. Időnként anynyira elhanyagolom magam, hogy már azt veszem csak észre, hogy fáj a fejem, szédülök, nem bírok figyelni. Akkor jut eszembe, hogy elmaradt a reggeli, az ebéd, a vacsora. Persze, ez még nem böjt, csak nem evés. De miről mondjak le akkor? Ez nem lenne tőlem böjt.

A családtagjaim viszont hűségesen böjtölnek. Ki a reggelit hagyja ki, ki a csokit, ki a képernyőt vonja meg magától tudatosan. Néha ezzel egészen egymás agyára is mennek. „Pont csokis sütit készítettél?”

„Mondtam már, hogy nem nézek most filmet!” „Kértem, hogy ilyenkor ne tedd ki a sonkát a tányérom mellé!”

Én meg itt szerencsétlenkedem. Nem kísért különösebben a csoki, a számítógépről a munka jut eszembe. Szabadidőmben igyekszem pótolni az elmaradt alvásórákat, hogy ne legyek goromba és türelmetlen a családdal. Nekem az advent ideje a „tegyél többet” jegyében telik. A böjt az „érd be kevesebbel”. Miből kevesebbel? Nem találok a fogást most ezen a régi összefoglaló mondaton a magam számára. Miből lehetne kevesebb?

Imádkozom, hogy kevesebbet legyek türelmetlen, hogy többet tudjak adni a saját gyerekeimnek és a rám bízottaknak. Ámulva és hálásan fogadok minden pillanatot, amikor láthatom működni az Urat. Az idén talán inkább az a böjtöm jelmondata: „Értsd meg: semmit sem te teszel, mindent kapsz.” Elfogadom.

Egy este aztán nem bírom tovább nézni az asztalomon az ingyenes áhítatosfüzet-kupacot. Elindulok kiosztani. Két teljes utcán végig tervezek menni.

Itt most súlyos beteg van. Uram, áldd meg őket, segítsd őket, adj nekik erőt. Füzet bedobva. Ez a család babát vár. Őrizd meg a kicsit, készíts neki helyet a családban, és legyenek a tieid mindnyájan. Füzet. Ők nehezen győzik ellátni anyagilag

az idős szülőket és a kamaszodó gyerekeket. Kísérd őket, tanácsolj kegyelmesen. Füzet.

Ez a család a nagyfiuk függőségétől szenved. Istenem, adj megoldást, tegyél csodát. Indítsd el a gyógyulást, légy új élet forrása. Füzet. Az itt lakók kicsit nyitogatják a szívüket. Az óvodás gyerek be-bejön hittanórára. Vond őket magadhoz, Istenem. Hadd legyen láthatóvá előttük jószágod és szereteted. Segíts, hogy én se legyek ennek akadálya. Füzet. Itt ez a házaspár most vonult nyugdíjba. Bántja őket a hirtelen jött sok szabadidő. Nem találják a helyüket. Hadd találják meg a feladataikat, a neked készített jót nálad és veled. Füzet.

Hogy a füzet hatott-e, nem tudom, de hogy végigimádkozhattam egy utcát, azt úgy éltem meg, mintha Istennel sétáltam volna egyet.

Persze maradt másnapra is. Most a kislánnyommal megyünk szórólapozni, azaz-hogy szórófüzetezni. Mellette nem éppen a csend a jellemző. Folyton csacsog, kérdez, mesél. Most is.

„Anyá, mindenkinek dobsz be? És mi van, ha elkapnak?” Elmagyarázom, hogy ez nem levélbomba, szóval nem kell futni. És hogy Istenre mindenkinek szüksége van, úgyhogy ahova tudok, oda dobni fogok. Épp a mondat végére érek, amikor

egy olyan ház elé érünk, ahol nagyon elutasítóak velünk évek óta. Hittanról rendszeresen elvitték haza a gyereket, hiába tanóra, aztán meg ki is írátták. Az összes meghívásra nemet mondanak. Időnként nem is köszönnek. Nem minden törést érték. Többek között ezt sem.

Az a nehéz, hogy a rengeteg elutasítás engem is meggyötör. Nincs már kedvem hívni őket. Majdhogynem lemondtam róluk. Sőt nem is nagyon vágyom a társaságukra pillanatnyilag. Megtorpanok. Csakhogy épp az előbb magyaráztam el a lányomnak, miért kap mindenki igei üzenettel teli füzetecskét. Most akkor mindenki kap, vagy mégsem? „...gyöngyeiteket se dobjátok oda a disznók elé...” (Mt 7,6) Megállunk egy pillanatra. Töprengünk. Van-e jogom nekem eldönteni, hogy ők most éppen hol tartanak? És mi van, ha gyújtós lesz a missziós füzetecskéből? Kap-e mindenki? Szórok-e igét oda is, ahol talán köves talaj van?

Jó, hogy ezen a füzetben nincs rajta a nevünk. Ha nem vagyunk szimpatikusak, vagy más stílusban könnyebben juthatna el hozzájuk az igé, most esélyt kapnak. Igen, füzet ide is.

A kislányom bólint: „Anyá, imádkoztam, hogy nekik is adj.”

✱

A gyülekezetben konfirmáció lesz. Soha ennyire nem izgultam konfirmáción. Vagy mit is beszélek! Soha ennyire nem izgultunk konfirmáción. Nyolcvan fölötti nyugdíjas óvónő kérte, hogy vizsgálhasson. Tündéri néni, csak már elég feledékeny. Tudja is szegénykém, szégyenkezve kéri, hogy imádkozzunk érte, mert ő annyira nehézfejű lett. Gyerekként a szüleitől másképpen tanulta meg a hitvallást.

Az újat folyton eltéveszti, és ha izgulni is fog, attól tart, semmi nem jut majd eszébe. A *Miatyánknak* is folyton elfelejti a végét. Fél, nem szeretne megszegyenülni. De hitvallást akar tenni, mert fontosnak érzi.

Elkezdődik az istentisztelet. Ének, imádság, igé. Végre előrehívják a mi konfirmándusunkat. Egész testében remeg. A gyülekezet nem ül a helyén, hanem izgalomban félig-meddig a pad fölött guggolva kuporog. A lelkész is látja a helyzetet. Úgyhogy igazi beleváló kérdéseket tesz föl a jelöltnek:

– Hiszel az egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtőjében? Hiszel-e?

Rövid csönd, egy kis könnytörölgetés, aztán a reszketeg válasz:

– Hiszek.

És így végigjutunk a hitvalláson hamarosan. Most jön az Úrtól tanult imádság.

A gyülekezet már levegőt sem vesz az izgalomtól. Az izzó percegése is hallatszik.

„...mert tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké. Ámen.” Huh! „Ámen!” – zúgja a gyülekezet, aztán megkönnyebbült fészkelődés. Leülünk.

Az új gyülekezeti tag félénken hátra mosolyog. A kórus meg – bár nem is ők következtek a megbeszéltek rend szerint – elénekli az ároni áldást. Nem tökéletes, mert mindenki velünk brummogja, motyogja, próbálja – de gyönyörű. Felemelő pillanat. Csupa ilyen konfirmációt szeretnék.

✱

Felkeresett egy hittanos gyerek apukája. A kicsi rettenetes mennyiségű meglepetés-csokitóját osztott szét az iskolában. A tanítónőnek gyanús lett a dolog. Egyeztettek, előszedték a gyereket, és elmentek együtt kifizetni a boltba, több mint tízezer forint volt. Az eladók még nem fedezték fel a hiányt. De amikor egyeztettek a leltárban szereplő mennyiséget a maradékkal, maguk is megdöbbenek. Ha nincs ez a becsületes apuka, ezt nekik kellett volna kifizetniük.

Együtt imádkozunk a gyerekért. Sikerküljön tanulnia az esetből, de meg se belyegződjön. Ez egy faluban könnyen szélre sodorna egy fiatal életet. Titokban rendeződnek a dolgok. Négyszemközti beszélgetések, imák egyengetik a további utat.

Amikor hittanórán Jézus áldozatáról beszélgetünk, ő már komolyan, értőn mondja ki: kifizette helyettünk az árat.

Jó ránézni. Bizony, javunkra vált a nagy keserűség. Micsoda termés!

✱

Lassan bennem is megérik a gondolat, hogy befizessek az ingyenes füzeteket forgalmazó keresztyén társaság munkájába. Ki tudja, az Úr mikor és hol tesz áldás-sá valamit? Bármit.

✱

Ma kaptam egy gyönyörű színes képet egy hittanos kislánytól. Második, de már hat éve ismerjük egymást. Sok-sok gyerektitkának vagyok ismerője. Már a leendő férjéért is imádkozott velem együtt. Nem lehet ezt elég korán elkezdni.

Most a rajtot csodálom. Körben vidám emberek. Idős néni, bácsik bottal, de fülig érő szájjal. Fialok és gyerekek, anyjuk karján kisbabák. Középen mi ketten állunk. A szőke, nagy szoknyás Timi néni feje fölött egy buborékban ez áll: „Isten megáldot!” Az alkotó tarka ruhás önábrázolása fölött pedig ez olvasható: „Remélem én is istennek dógozok!”

Remélem, én is Istennek dolgozom.

● FÜLLER TÍMEA

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

Kincsek nyomában a fasori gimnazisták

Projekthét szervezésével kerültek közelebb a reformációhoz tanárok és diákok

Különleges projekthét zajlott március 20–24. között a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban. A diákok egész héten át a reformáció témájával ismerkedtek különböző programokon és műhelyekben, a pénteki napon pedig bemutatták egymásnak alkotásaikat. Az „Itt állunk, másként nem tehetünk” mottóval rendezett projekthét fő szervezője az intézmény angol–német szakos tanára, Fabiny Katalin volt, akit a tapasztalatokról kérdeztünk.

– Honnan jött a hét ötlete?

– Tanévkezdő értekezletünkön vetette fel az igazgató úr, hogy idén szervezzünk valamilyen témában egy projekthetet. Akkor jutott eszembe, hogy ha már 2017-

hez közeledünk, akkor legyen ez a projekthét a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójával kapcsolatos. Így aztán elkezdtem szervezni. Egyik ötlet jött a másikon után, mígnem összeállt ez a szép he-

ti program. Most, az utolsó napon azt kell mondanom: rendkívül hálás vagyok, és fantasztikusan jó visszatekinteni a hét minden egyes pillanatára.

– Nagyon komplex program készült, sok minden zajlott a különböző műhelyekben a kémiai kísérletezéstől kezdve a kerámia készítésen át a színelőadásokig. Hogyan sikerült ezeket ilyen frapánsan összehozni?

– A műhelyek kínálata a kollégáim ötletei alapján állt össze, én csak a többi programot, a „körítést” szerveztem. Nagyon hálás vagyok ezért nekik. Közel harmincféle műhelyt találtunk ki, mindenki a saját tantárgyának megfelelő területben gondolkodott. Beleadtuk a kreativitásunkat, a szakmai tudásunkat, és a diákok aktív részvételére építettünk. Annak különösen is örülök, hogy minden gyerek abba a műhelybe jelentkezhetett, amelyhez kedvet érzett. Így nagy örömmel, odaadással és lelkesedéssel dolgoztak kicsik és nagyok együtt. Készültek társasjátékok, óriás memóriajátékok, német nyelvű kollázsok, kerámia, 16. századi preparátumok, weboldal, kézzel írt, angol nyelvű Biblia, kora-

Várjáték Vizsolyban

beli térképek, és még sorolhatnám. Fontos megjegyezni, hogy rendezvényünket a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága, valamint az állami Reformáció Emlékbizottság és Erzsébetváros önkormányzata is támogatta. Vattamány Zsolt polgármester védnökséget is vállalt. A hét arculatát Mályi Soma György grafikus tervezte.

– Tanárnő is vezetett egy műhelyt. Ennek mi volt a különlegessége?

– Mivel a mai gyerekek egyik legfőbb fóruma a Facebook, azt találtam ki, hogy csináljunk valamit a közösségi oldalon. A reformáció korában élt személyiségeknek hoztunk létre egy-egy oldalt, és ők posztoltak az akkori érzéseikről, a posztokat pedig a gyerekek megosztották egymással, és kommentálták is. Ehhez kutatást is kellett végezniük. Az első nap ki-ki a maga által választott személyiségnek nézett utána az interneten vagy könyvekben, aztán ezt a tudásanyagot adták vissza már a saját nyelvükön a Facebook-oldalon, a megfelelő személyiség bőrébe bújva.

– Mi volt az, ami önnek különösen is tetszett ezen a héten?

– Felemelő érzés volt, amikor három trombitás diákunk kíséretével több mint ötszázan énekeltek együtt a Hősök terén az *Erős vár a mi Istenünket*. Hatalmas ereje volt, kicsit el is érzékenyültem. Nagyon örültem azoknak a transzparenszeknek is, amelyeket az osztályok saját maguk készí-

FOTÓK: FABINY KATALIN

Munkában a kerámiaműhely

tettek a reformációhoz kötődő különböző jelmondatokból. A jó élmények között fontos még felsorolni a vizsolyi kirándulást és az Evangélikus Országos Múzeum, a református Bibliamúzeum, valamint az országos levéltár meglátogatását. Nagy élmény volt, hogy az evangélikus múzeumtól kölcsönvett, *Evangélikus nemzeti tizenegy* című kiállítást Gundel Takács Gábor nyitotta meg. De meg kell említenem még az 1517 méteres versenyfutást, az Erős Vár FC és a Fasor csapatának focimeccsét, az országos iroda gyülekezeti és missziói osztálya által kiállított Nagy Könyvet és az általuk bemutatott Luther-műsort is, valamint az egész hetet lezáró, Gryllus Dániel és Gryllus Vilmos ál-

tal adott koncertet. És ne feledkezzünk meg a szülőkről, akik Luther-rózsás kecszek sütésével édesítették meg napjainkat.

– Ön szerint a gyerekek vagy akár a kollégák számára ez a hét milyen üzenettel bír?

– Abban reménykedem, hogy az evangélikus diákjainkat talán sikerült meg erősíteniük evangélikus identitásukban, a más felekezethez tartozók pedig megismerhették az evangélikus egyház kincseit, és közelebb kerülhettek ahhoz az egyházhoz, amely ezt az iskolát fenntartja. Remélem, ezáltal még jobban kötődnek majd ide, és viszik a világra a Fasor jó hírét.

● HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

KISS TÁMAS FELVÉTELE

Több mint ötszáz diák énekelte az „evangélikus himnuszt” a Hősök terén

Szárnybontás kerekesszékből

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Ismert evangélikus család sarja Muntag Vince, a kerekesszékes ifjú kutató, irodalmár és színháztudós. Gimnazista kora óta minden szakmai versenyen és pályázaton első helyezést ért el. Jelenleg az irodalom- és kultúratudomány mesterszakot végzi az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, mellette a színháztudomány szakot a Károli-egyetemen. Egy tavaly elnyert ösztöndíjnak köszönhetően lehetősége lenne arra, hogy Canterburyben, a University of Kent European Theatre elnevezésű mesterszakán tanulhassa azt, ami a leginkább érdekli – ehhez azonban szüksége lenne némi segítségre.

Az, hogy magyar mozgássérültként valaki csúcserőtelmes pályán indul el, és ott is szeretne maradni, társadalmi kuriózum. Vince a szakmai fejlődés és a tehetség kibontakozásának lehetőségén túl azért is szeretné elérni ezt a célt, hogy a példája eljusson a mozgássérült gyerekekhez és szüleikhez, és megmutassa másoknak is: a mozgáskorlátozottság nem jelent teljes röhöz kötöttséget.

Gigászi munka – könnyedén

Vince már az érettségi előtt két dolgot tudott biztosan: hogy élvezi azt, ami a magyarórákon folyik, és hogy érdekli a színház. Dramaturg szakra jelentkezett, ahová azonban – nem szakmai okból – nem vették fel, viszont itt ismerte meg Jákfalvi Magdolnát, a Színház- és Film-művészeti Egyetem professzorát, aki azóta a mentora.

„Muntag Vincét tizennyolc éves korában ismertem meg, akkor, amikor dramaturgnak felvételizett hozzánk. A több száz jelölt közül Vince írásbeli anyagai nem egyszerűen felkészültségről, tudásról beszéltek nekünk, hanem olyan szintű kíváncsiságról, mely kevesek sajátja ebben a korban. Ez a kíváncsiság vezette a tudáshoz, ez a megérteni akarás az elemzőmunkához. A felvételi hónapjaiban elfogadhatónak tűnt, hogy Vince a fizikai akadályok miatt nem lehet dramaturg, ma már látom az egyetem önvédő pozícióját ebben a folyamatban. Vince nem lett gyakorlati színházi ember, a színház művészetét tudósként műveli. Egyetemi tanulmányai alatt végig követtem útját, engem is inspirált, miképp fedezi fel és írja le egyes jelenségek, alkotók, összefüggések hálóját. Felfedezései gigászi munka eredményei, mégis üdék, könnyedek és – Vince személyiségéből adódóan – rendkívül viccesek” – emlékszik vissza Jákfalvi Magdolna.

Vince hamar megtalálta helyét a tudományos életben: már elsőévesként publikált a *Jelenkorban*, Theatron-számot szer-

kesztett, szervezett Ottlik-konferenciát, megnyerte az országos tudományos diákköri konferenciát (OTDK), valamint a Pro Scientia aranyérmet, amelyet a különböző OTDK-szekciók nyertesei közül a legkiválóbbak kapnak meg.

Ennek köszönheti azt az ösztöndíjat is, amely az angliai kiutazását egyáltalán lehetővé teszi: ez a Sólyom-ösztöndíj, amelyet a volt államelnök alapított, ő is ítéli meg, évente három-négy diákot támogat nagyobb összeggel, amely egy ember angliai költségeit fedezi egy éven át. Csakhogy Vincének egy állandó segítőre is szüksége volna, hogy kinti tanulmányait el tudja kezdeni. Nem utolsósorban pedig: meg is kell találni az alkalmas személyt – ehhez azonban Vince megfelelő bért is szeretne ajánlani. Viszont erre még nincs meg a fedezet.

Fegyverhordozó kerestetik

„Alapvetően helyhez vagyok kötve, de mozog bennem egy olyan elhatározás, hogy mégsem. Fogjuk fel ezt inkább úgy, hogy munkalehetőséget biztosítok valakinek egy évre, akinek szüksége van nyelv-

Muntag Vince mentorával, Jákfalvi Magdolnával

vizsgára, vagy nem döntötte el, hogy mit szeretne kezdeni az életével, netán érdekli a színháztörténet. Természetesen ez egy bizalmi feladat lenne, olyasmi, mint régen a nagyurak mellett a fegyverhordozó vagy

az intéző” – mondja Vince, aki néhány hónapja már itthon gyakorolja is az önálló életet: a szülői házból nemrég saját lakásba költözött.

„Szeretném elkezdeni a saját életemet, és úgy éreztem: most, hogy felnőttem, mindkét fél számára egészségesebb, hogy nem abban a lakásban élek, amiben a szüleim. Az egyik lakás a szomszédságban éppen megürült, és került egy lakótársam is, aki lakhatásért cserébe segít nekem. Ez elég jól bevált: nem élünk túl közel egymáshoz a szüleimmel, de ha szükségem van valamire, akkor átcsoszogok.” Most gyűjti az önálló élet adta tapasztalatokat; ilyenekkel leginkább a pénz- és időbeosztás buktatóival kapcsolatban, valamint a folyamatos kommunikáció és szervezés terén gazdagodik.

„Van egy saját lakásom, picit, de saját jövedelemmel, saját életem saját célokkal, és legalább az irányát látom annak, hogy mit szeretnék csinálni. Tervezni tudok, akár néhány évre előre – már most azon gondolkodom, hogy beadom a jelentkezésemet a doktori képzésre, és el is kezdem, ha befejeztem a mesterképzést Canterburyben. Hány mozgássérült tud Magyarországon két évre előre tervezni finansziális, szakmai vagy bármilyen egyéb szempontból?” – teszi fel a költői kérdést. Szerinte az élet megszervezése jelenleg körülbelül cégvezetői feladatkörrel ér fel számára, hiszen nyolc-tíz ember – a potenciális segítőik – időbeosztását kell folyamatosan fejben tartania. ▶

Legendás jelenlét

Jákfalvi Magdolna így foglalja össze az eddigieket: „A helyzet az, hogy Vincét reggelente az egyetemen külön ajtón kell beengedni. Máshol jár, mint mi. Helyzet az, hogy Vincét föl és le és be és ki kell vinni, ha elakad a lift, ha nincs széles szárnyú ajtó, ha van küszöb. Helyzet az, hogy Vince a színházban mindig a szélén ül, középre nem fér be a kocsija. Az egyetemen mindig az első sorban, mert ott van hely. Helyzet az, hogy a próbatűzriadó alatt ő bent marad a tanteremben. Helyzet az, hogy ezeken óriásiakat lehet vele röhögni. A helyzet miatt Vince nyomdakészen beszél, akkurátus mondatszerkezettel, kínosan és izgalmasan pontos szókinccsel. A helyzet adja, hogy mindig ott van fejen is, ahol testben, arra koncentrálni, ami előtte áll. Vince jelenléte így vált legendássá az ELTE és a Károli tanárai között: Vince a legszomorúbb téli szemináriumot is felpeszíti koncentrációjával, kedélyével, mindig irigyelt tudásával. Vince a legígéretesebb fiatal kutató Magyarországon. Most a University of Kent European Theatre programja kínál neki egy másik helyzetet. Angolul, nemzetközi tudományos keretekben kell mindazt elérnie, amit eddig itthon, ismerős közegben elért. Vince ott van a legjobbak között nemzetközi szinten is, miközben magyar témáját, Molnár Ferencről szóló monográfiáját írja majd. Mindig mindent egyedül ért el. Nem a szekerét, csak a kocsiját kell tolni és emelni. Ehhez kérünk némi segítséget. A többit Vince megoldja.”

Példájával Muntag Vince azt szeretné üzeni a mozgássérült gyerekeknek és elsősorban a szüleiknek: „Írassák gimnáziumba a gyereket, ha van hozzá képessége. Járassák egyetemre, ha van motivációja tanulni. Dolgozzunk ezen, kerüljünk be a munkaerőpiacra, adjunk nyilvánosságot annak, hogy van lehetőség. Nagyon korán beléplántálódik az emberbe, hogy úgy áll-e a világhoz, hogy amit elgondolok, az megvalósulhat, vagy úgy, hogy nagyjából mindegy, majd kialakul. Ez ott kezdődik, hogy elmegy-e a szomszéd gyerek zsúrjára, vagy inkább nem, mert »úgysem lehet megoldani«. Ha megvan a hit abban, hogy túl lehet lendülni a nehézségeken, ha a helyzetben alapvetően kihívást és nem akadályt lát az ember, akkor észrevétlenül lehet nagyon messzire jutni. Csak esetleg kell hozzá némi többléttámogatás.”

• LABORCZI DÓRA

A (dobó)kocka el van vetve...

Ünnepi istentisztelet Rákosszentmihályon

Személyes szeretetnyelvünket Gary Chapman amerikai lelkes, író, párkapcsolati szakértő, házassági tanácsadó az idegen nyelvhez hasonlítja. Az optimális kommunikáció csak akkor jön létre, ha mindkét fél megtanulja a másik személyes anyanyelvét, azaz szeretetnyelvét. Ezt a törekvést a maga eszközeivel a Rákosszentmihály–Sashalmi Evangélikus Egyházközség is segíti a világ első kültéri „szívtől szívig dobókockájával”, amely felhívja a figyelmet az öt szeretetnyelvre – az elismerő szavakra, a másikkal töltött minőségi időre, az ajándékozásra, a szívességekre és a testi érintésre –, illetve a csend fontosságára.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Az öröm vasárnapján, március 26-án a gyülekezetben egyúttal megemlékeztek a reformáció kezdetének ötszázadik jubileumáról, a templom alapkövetésének nyolcvanötödik, valamint az egyházközségi Csillaggyertyafény Alapítvány működésének tizedik évfordulójáról is.

Az ünnepi istentiszteleten elsőként a csömöri Amantis énekkar szolgált, majd Börönte Márta helyi lelkész, az alapítvány kuratóriumának elnöke köszöntötte a megjelenteket. Fekete Gy. Viktor gyülekezeti munkatárs vezetésével az egyházközség gyermekei harangjátékkal szerepeltek,

majd Gáncs Péter elnök-püspök hirdette Isten ígését Jn 6,1–15 alapján.

Szószei beszédében a püspök egyebek mellett azt hangsúlyozta, hogy ma az emberek elsősorban nem kenyérre, hanem szeretetre éheznek, és Isten az, aki ki tudja elégíteni ezt a szeretethiányt. Tanulságul szolgálhat számunkra, hogy ha a nehézségeinket Isten kezébe helyezzük, nincs okunk az aggodalomra. Krisztus a halált is vállalta, az életét adta értünk. Mi magunk vállaljuk-e a szeretet kockázatát? Megosztjuk-e másokkal mindazt, amit Isten adott nekünk? – tette fel a kérdést az

igehirdető. Arra biztatta hallgatóit, hogy adják át magukat az Úrnak, és engedjék Istennek, hogy felhasználja őket mások javára. Például úgy, hogy a hétköznapiakban is gyakorolják, megélik a szeretetet, továbbadják és megosztják.

A továbbiakban Börönte Márta a kezdetekre visszatekintve elmondta, hogy még 2007-ben tartott előadást a gyülekezetben az erőszakmentes kommunikációról néhány Jónai Éva Hava tréner, tanítva a szeretetnyelvek használatának gyakorlati lehetőségeit. Somlainé Kiss Viktória felügyelő, az alapítvány kuratóriumának tagja arról beszélt, hogy 2010-ben született meg lelkészük fejében a „szívtől szívig dobókocka” ötlete. Utalt arra is, hogy ma már a világ tizenegy országában, öt földrészen ismerik és használják a családok ezt az eszközt magyar és angol nyelven, amely a nevét Katona Erzsébet gyógypedagógustól, önismereti trénerétől kapta.

Záróakkordként köszöntések, illetve „személyes élménybeszámolók” hangzotak el a szeretetnyelvek, továbbá az elcsendesedés, valamint a hit és a szeretet fontosságáról és a mindennapokban betöltött szerepéről. Szót kért és kapott Szatmáry László önkormányzati képviselő; Somlainé Kiss Viktória; Mihályi Éva óvónő, a cinkotai Huncutka Óvoda munkatársa és Bisztray György bábművész, nordicwalking-oktató.

Kovács Viola énekes produkcióját követően tudatták, hogy mostantól kezdve már finn és német nyelven is „gurul a kocka”; ezután leleplezték a kültéri „szívtől szívig dobókockát”, amely felett – Rónai Ági fazekas által készített – emléktábla is látható.

A helyi lelkész lapunknak elmondta, hogy a „szívtől szívig dobókocka” ötlete a Fokoláre közösség szeretet-dobókockája nyomán született; a papír- és faalapú változatot Fenyő Ágnes grafikus tervezte és rajzolta. A templom előtti dobókockát pedig jánosalmiak – Ördög András és Andris József – készítették, a matricák a Georgio Dekor jóvoltából kerülhettek rá.

A nap közös étkezéssel zárult, ahol a jelenlévők makrobiotikus ételeket, illetve Luther-rózsával díszített, úgynevezett „Luther-kekszet” is kóstolhattak.

A test és a lélek egészségét is szem előtt tartó ünnepi alkalom megvalósulását egyházunk, valamint a kormányzati Reformáció Emlékbizottság, a XVI. kerületi önkormányzat, a gyülekezet alapítványa, valamint a Sebestyén Szilvia által vezetett Makrobiotika Központ és a TVG Stúdió (Tagai Péter) tette lehetővé.

● GAZDAG ZSUZSANNA

Találkozásom Gary Chapmannel

A Rákosszentmihály–Sashalmi Evangélikus Egyházközség és a Csillaggyertyafény Alapítvány 2013-ban *Az öt szeretetnyelvünk és még egy* témacímvel szervezett országos konferenciát. Szívesen emlékezem vissza arra a pillanatra, amikor Gary Chapman – személyes e-mail-címéről küldött – videóüzenetben köszöntötte a konferencia résztvevőit. További levelezésünk nyomán még abban az évben karácsonyfája alá juttathattuk a konferenciáról Tagai Péter által készített angol nyelvű DVD-t, valamint egy „szívtől szívig dobókockát”. Meglepetésemre nagyon gyorsan és kedvesen válaszolt.

Meghatódva gondolok idén írt soraira, amelyekkel lehetőséget adott számomra, hogy budapesti látogatása alkalmával

KISS TAMÁS FELVÉTELEI

személyesen is találkozunk. Egy újabb álmodom vált valóra. Az öröm vasárnapjának délutánján találkozhattunk. Isten, a nagy szervező úgy intézte, hogy mihelyst belépett a Wesselényi utcai baptista templomba, rögtön köszönthettük egymást. Megtapasztalhattam kedvességét, őszinteségét, Istenre mutató alázatát, humorral fűszerezett komolyságát, nyitottságát. Játékosságát jellemzi, hogy egyedül gurította az óvodákban használatos, nagy alakú „szívtől szívig dobókockát”. Isten humora, hogy a kocka a hatodikként általam kitalált szeretetnyelvnél, a *csend* oldalon állt meg... Mindketten felnevtünk!

Elismerően szólt arról, hogy alapítványunk és egyházközségünk az első a világban, ahol már óvónők is tanítanak gyermekeket – a kocka által – a szeretet nyelveire. Egyik kockánkat aláírásával is ellátta, a tolmácsolásban segédkező Tagai Péter mikrofonja előtt pedig rövid interjút is adott (*lásd keretben*).

● BÖRÖNTE MÁRTA

– Doktor Chapman, gondolta volna valaha, hogy az eredetileg huszonöt évvel ezelőtt kiadott, *Az 5 szeretetnyelv* című könyvének ilyen széles körben sikere lesz?

– Nem. Az első évben mindössze négyezer példányt adtak el belőle. Most már a világ ötven országában van jelen, és az angol változat tizenegymillió példányban kelt el. Kérdezik, hogyan értem ezt el. Azt gondolom, Isten választotta ezt sok párnak segítségül, hogy életben tartsák szeretetkapcsolatukat.

– Magyarul 2002-ben jelent meg a könyv első kiadása, 2013-ban pedig egy evangélikus lelkész, Börönte Márta az öt szeretetnyelvhez hozzáadott még egyet. Miként vélekedett, amikor tudomást szerzett erről?

– Hogy ez egy érdekes ötlet! Nem tudtam hatodik szeretetnyelvről, mert én ötről beszéltem, de megértettem: Isten ezt az elképzelést is használhatja arra, hogy az embereket emlékeztesse a szeretetnyelvekre.

– Ha ez lenne az utolsó nap, amelyet a földön tölt, milyen üzenetet adna át azoknak, akik már olvasták a könyveit?

– A legfontosabb dolog az, hogy Isten szeret minket. És Isten a maga szeretetét a szívünkbe önti, hogy másokat tudjunk szeretni. Tehát először is bizonyosodj meg arról, hogy kapod Istentől a szeretetet, hogy csatorna legyél, szeretve másokat. Semmi sem fontosabb ennél.

Isten tervei jobbak a mi terveinknél

Interjú Gary Chapmannel

Az „öt szeretetnyelv” pszichológiai fogalom és az ezt középpontba állító könyvsorozat megalkotója, Gary Chapman amerikai baptista lelkész, párkapcsolati szakértő március 26. és április 1. között Debrecenben, Pécsen, Szegeden és Budapesten tartott előadásokat. A hét elején volt alkalmunk megkérdezni őt munkájáról és életéről.

– A Harmat Kiadó hívta meg önt Magyarországra. Miért fogadta el a meghívást?

– A rövid válaszom az, hogy szeretem az embereket, és a magyarok emberek. Szeretek itt lenni. Már kétszer jártam korábban Budapesten, így egy kicsit ismerem a várost. A magyarok nagyon kedvesek, és meg tudtam velük értetni magam

angolul. Egyébként a kiadó már régóta győzködött az utazást illetően.

– Miért érdekes az ön számára Magyarország?

– Egyrészt azt gondolom, hogy jelentős az ország történelme, másfelől a magyarok rendkívül nyitottak. Az emberek az egész világon igénylik a szeretetet, bárhol lakjanak is. Itt, önöknél is. Az a re-

ménységem, hogy az ittlétem alatt sok házasságot meg tudok majd menteni.

– Számos könyvét megjelentette már a Harmat Kiadó. Hogyan jött létre ez a hosszú évek óta tartó kapcsolat?

– Könyveimet a világ számos országában lefordították, mintegy ötven nyelven olvashatók. A magyar kiadók közül a Harmat vette fel elsőként a kapcsolatot annak idején az amerikai kiadómmal, így kezdtünk együttműködni.

– Miért épp a házasság témája ilyen fontos az ön számára?

– Azt gondolom, hogy a házasság az emberi társadalom alapvető egysége, amelyben a mindennapjainkat éljük. Jól tudjuk, napjainkban a házasság intézménye válságban van. Sok a válás. Ez azonban a gyerekeket nagyon megviseli, szenvednek tőle. Én szeretnék segítséget nyújtani ebben a kérdésben annyi embernek, amennyinek csak tudok. Hiszek abban, hogy a házasság a legjobb szabályozott forma arra, hogy a gyerekeinket felneveljük, hogy számukra biztonságos környezetet biztosítsunk. Ha a gyerekek jól működő házasságban nőnek fel, akkor maguk is szeretnék majd házasságban élni.

– Bőségesen lehetnek személyes tapasztalatai is, hiszen házasságban él.

– Az alapvető oka annak, hogy a házassággal kezdtem foglalkozni, és házasságokkal kezdtem segíteni, az volt, hogy a saját házasságom is válságba került. A feleségemmel nagyon sokat veszekedtünk, vitáztunk a házasságunk kezdetén, így magam is tudom, milyen a rossz házasság. Sokáig azt hittem, hogy nem a számomra megfelelő partnert vettem feleségül. Ezért empatikusan viszonyulok azokhoz, akik felkeresnek az irodámban, és azt mondják, „nincsen reményünk a házasságunk megmentésére, mert sok minden történt, ami rossz irányba vitte a dolgot”. Emlékszem, amikor nálunk volt rémálom a helyzet – aztán minden megváltozott. Szóval reménységet tudok nyújtani

olyan embereknek, akik már maguk sem reménykednek. Azt hiszem, a házasságom elején Isten ajándékozott meg azzal a képességgel, hogy empátiával tudok a szenvedők felé fordulni.

– Ön lelkész is. Gyakorolja még a hivatását?

– Igen, a gyülekezetünk lelkésze mellett tevékenykedem. Vasárnaponként azonban nem én prédikálok, hanem inkább kisebb csoportokat vezetek, ahol a házasság a fő témánk, de vannak egyéni megkereséseim is. A gyülekezeti munka mellett járom a világot, sokat utazom. Fontosnak tartom, hogy minél többekhez eljusson a véleményem a házasságról és a családról. De elmondhatom, hogy ugyanabban az egyházközösségben tevékenykedem immáron negyvenöt éve! Ez valóban csodálatos dolog!

– A sok utazás megterhelő lehet a gyülekezeti munka mellett...

– Véleményem szerint az embereknek tudniuk kell arról, hogy az élet lényege az, hogy Istennel kapcsolatban kell állnunk. Ha kapcsolatban vagyunk vele, ha az ő szeretete vezet bennünket, akkor ez visszaáramlik a házasságunkba, a gyerekeinkbe. Minél egészségesebb egy család vagy akár egy nemzet, annál jobb az emberek élete. Ezért gondolom, hogy sok időt kell az utazásokkal, az emberek és a házasságok megmentésével töltenem.

– Hogyan lett lelkész?

– Már a főiskolára jártam, és még mindig bizonytalan voltam abban, hogy lelkész szeretnék-e inkább lenni, ezt az utat várja-e el tőlem Isten, vagy inkább misszionárius legyek. Ez a két dolog vonzott, valamelyiket szerettem volna csinálni. Chicagóba mentem egy bibliaiskolába, ahol sokat foglalkoztam a Biblia tanításával és a misszióval. Amikor elvégeztem, úgy éreztem, misszionáriusnak kell mennem. Befejeztem az iskolámat más szakon is, és Afrikába szerettem volna menni. Már tárgyaltunk arról, hogyan fogjuk tanítani az ott élőket. A következő három évben megszereztem a doktori fokozatot. Amikor végeztem, valóban el akartunk indulni a missziói útra a feleségemmel, de az egészségi problémái miatt végül sajnos nem tudtunk. Ez nagyon frusztrált bennünket. Sokáig nem tudtuk, mihez kezdjünk. Bibliaiskolában tanítottam három évig, aztán kerültem abba a gyülekezetbe, ahol ma is vagyok. Tíz évig vezető lelkész voltam, aki minden vasárnap prédikált, utána adtam át ezt a feladatot a házassági tanácsadás és a könyvírás miatt. Amikor egyszer a könyveimet pakoltam, azt vettem észre, hogy a feleségem sír. Megkérdeztem tőle: „Édesem,

mi a baj?” Mire ő azt válaszolta: „Semmi baj nincsen, csak eszembe jutott, hogy misszionáriusok akartunk lenni. És most a könyveidet világszerte olvassák!” Tudom, hogy Isten tervei jobbak a mi terveinknél. Mindig jobbak a mieinknél.

– Miért választotta inkább a tanácsadást a lelkészi munka helyett?

– Amikor először elkezdtem szolgálni az egyházban, gyorsan észre kellett vennem, hogy sok olyan ember van, akiket bántottak a családjukban és a házasságukban. Válságban voltak, nem láttak kiutat. A prédikációk nem sokat jelentettek számukra. Úgy éreztem, segítenem kell nekik. Ezért csoportokat indítottam a házasság témájában. Egyre többen jelentkeztek ezekre. Az emberek beszélgetni akartak a témáról, ezért vállaltam a továbbiakban ezt a feladatot. Sosem terveztem, hogy tanácsadással fogok foglalkozni, ez csak úgy megtörtént az életemben. Felfedeztem, hogy az egyházban szükség van erre. Ha az egyházban tudunk segíteni, akkor a kívülállókot is el tudjuk érni.

– Mesélne a személyes életéről? Hogyan éli a mindennapjait?

– Feleségemmel ötvenöt éve vagyunk házасok. Két gyermekünk van, a lányunk orvos, a fiunk lelkész. A két unokánk már tizenkilenc és tizenöt éves. Amennyi időt csak tudok, az unokáimmal töltök, sokszor az utazásaimra is magammal viszem őket, hogy minél többet megismerjenek a világból. Sok energiát fektetek a családomba, sokat vagyok együtt velük. Nagyon élvezzük a feleségemmel az életünknek ezt a szakaszát. Szabadok vagyunk, minőségi időt tudunk együtt tölteni, és azzal foglalkozhatunk, ami igazán érdekel bennünket. Más népek és nemzetek tagjaival is kapcsolatban tudunk lenni.

– Mik a jövőbeli tervei? Új könyvek?

– Csak az elmúlt évben öt könyvem jelent meg. Ilyen még sosem volt korábban, és nem tudom, hogy lesz-e még ennyire termékeny időszakom. De ha Isten engedi, folytatni fogom a könyvírást, ebben biztos vagyok.

• HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

„Nagy keresztet kik hordoztak...”

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Hatvan évvel ezelőtt, 1957. április 2-án hunyt el az egyházunk 20. századi történetében a leghosszabb ideig püspöki szolgálatban álló lelki vezető, D. Kapi Béla. Több mint három évtizeden át, 1916-tól 1948-ig pásztorolta a Dunántúli Evangélikus Egyházkerületben élő nyájat. Aktív püspöki szolgálata idején nem viselt püspöki keresztet (mivel ezt egyházunkban csak a negyvenes évek végén vezették be), más értelemben azonban nagyon is keresztbordozó ember volt. Mai cikkemben az ő vállára és lelkére nehezédő terhek közül próbálok néhányat megmutatni.

A püspöki keresztre azonban egy pillanatra még visszatérek. Merthogy az 1952-ben állami nyomásra megszüntetett egykori Dunántúli Egyházkerületet és 2000-ben újraindított jogutódját, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületet érdekes módon, mint egy szolgálati stafétabot, a püspöki kereszt is összekapcsolja. A kerületünkben ma használatban lévő püspöki kereszt első viselője a nyugdíjas Kapi Béla püspök volt.

1916-ban a királyi Magyarországon lett egyházkerületi vezető. Nyugalomba vonulása 1948-ban a kommunista fordulat idejére esett... A fiatal püspök szolgálatának első szakaszában zajlott az első világháború, az orosz forradalom, és akkor történt a trianoni nemzeti tragédia is. Veszteségek, életveszély, bizonytalanság, nélkülözés és gyász mindenütt.

Győri evangélikus levéltárunkban belelapozhatom zsebnaptáraiba. A legrégebbiben a sűrűn jegyzett programok és szolgálatok között megtaláltam Csáktornya gyülekezetének nevét. Ez a település nem sokkal ottani látogatását követően a trianoni békediktátum nyomán Jugoszláviához került...

Trianon őt is érzékenyen érintette. Az elcsatolt területen maradt egykori híveire sokszor emlékezett és gondolt pásztori szeretettel. Egy gondolata 1921-ből így hangzik: „Szerettem vend vidéki híveimet. Derék, jóra való munkás emberek, akik hűségesen ragaszkodnak egyházunkhoz, kimondhatatlanul szerették gyülekezetüket és pásztorukat.”

Az újjáépítés nehéz, de szorgos időszakát a nemzetiszocializmus veszedelmes ideológiája követte, majd a második világháború kegyetlen vérvizátara. Ezután Magyarországra egy újabb fájdalmas nagyhatalmi döntés nehezedett. Hazánkat a szovjet zónába sorolták. Eljött a „demokráciának” nevezett diktatúra a

maga ateista ideológiájával és egyházellenes gyakorlattal.

Kapi Béla püspök a Tanácsköztársaság – akkor csak rövid ideig tartó – időszakában már megízlelte, hogy mi várható ettől az ideológiától. Már akkor találkozott az egyházi iskolák államosításával, de az egyház teljes anyagi ellehetetlenülését jelentő kiszolgáltatottsággal is.

Így emlékezett a legnehezebb időkre: „Fizetés és bevétel nélküli hónapok voltak mögöttünk, előttünk. Gyerekeink nyűzsögtek körülöttünk. Elvásott a ruhájuk, lerongyolódott lábukról a cipő. [...] De Isten ezt is próbára rendelte, hogy lelkünkben kiválassza az ezüstöt az értéktelenné tévő salaktól. Hű élettársam, feleségem megállta a próbát, s Istenben bízó derűs jókedvvel végezte minden kötelességét. [...] A magunk nyomorúságánál fájóbban éreztem lelkész, teológiai tanár és pénztári tisztségviselő munkatársaim meg azután nyugdíjas lelkészek és lelkészözvegyek anyagi siralmait. Az egyházkerület gyülekezeteihez fordultam, adakozásra szólítottam fel azokat. 51.570 koronában mutattam ki az egyházkerület által kifizetendő fizetéseket. A püspöki tiszteletdíjat nem számítottam, mert ízlésem nem engedte, hogy az általam megindított, állásom tekintélyével hajtott gyűjtés eredményéből én is részesüljek. Isten segítségemre jött. A gyülekezetek megnyitották szívüket, s így a hívek pénztárcája is felnyílt előttük. [...] a gyűjtésből befolyt 100.243 korona.”

Kapi Béla püspök már 1946-tól fontolgatta lemondását, végül a Dunántúli Evangélikus Egyházkerület közgyűlésén, 1948. október 8-án nyújtotta be.

Mint lelkész, mint egyházi vezető, különösképpen pedig mint Isten ígéjének szolgálója örömben és bánatban, könnyebb és nehezebb időkben is a jó hírt, az élet beszédét hirdette. A vállán és a lelkén sokszor nehéz keresztet cipelve is. Keresztek a nem hívőkre is nehezdednek, de Krisztus követői nemcsak azt tudják, hogy „a szolgál nem lehet nagyobb a mesterénél”, hanem azt is, hogy a Mester keresztje a legnehezebb időkben is erőforrás.

Kapi Béla püspök Krisztus keresztjének és a kereszt evangéliumának követe volt. Tudta, élte és hirdette, hogy a golgotai kereszt számunkra az élet reménye. Istennek köszönjük meg őt és mindazt, amit egyházunkban magvető szolgálatával elvégzett. Emléke legyen áldott! ●

Összekötő kapocs az egyházzene

Huszár Gál öröksége a budafoki reformátusoknál

Meglepő, de Budafokon már nem szokatlan, hogy éppen a reformátusok törik át bátrabban a felekezeti szokásrendet. Ez itt már tizenhárom éve gyakorlat: szombatonként vesperát tartanak, a hónap első szombatjainak vesperáin pedig 16. századi anyanyelvű gregorián dallamok szólalnak meg. Híven követik Huszár Gál 1574-es, A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséreték és imádságok című óprotestáns énekeskönyvét. A vesperákon szűkebb a jelenlét, az idei rendhagyó istentiszteleten viszont teljesen megtelt a templom. Több volt az ismeretlen arc, jöttek katolikusok is szép számban. Sokan Huszár Gál agendáját követve térdelve imádkoztak. A Huszár-liturgia a reformáció jubileumi évében több ünnepi alkalmon is szerepel majd: legközelebb húsvét hetében, április 22-én a debreceni kistemplomban, majd júniusban a nyíregyházi evangélikus templomban. A 16. században megszokott és Budafokon most felelevenített gyakorlatról Papp Anette-et, a Károli Gáspár Református Egyetem docensét, a Zeneakadémia Egyházzene Tanszékének oktatóját, a helyi gyülekezet tagját kérdeztem.

– Miért éppen Budafokon kelt életre Huszár Gál öröksége, hogyan sikerült elfogadtatni a gyülekezettel a régi-új liturgiát?

– Itt már Pásztor János református lelkész idejében, évtizedekkel ezelőtt is gondolkoztak az óprotestáns liturgia felelevenítéséről, ő jól ismerte Huszár Gál énekeskönyvét. Nem volt tehát teljesen új az elképzelés, amikor a vesperákat tizenhárom éve bevezették. Voltak, akik féltették a kálvini rendet ettől a gyakorlattól, ők azonban kisebbségbe szorultak. Mind többen ismerték fel, hogy a 16. század elején jórészt ökumenikus volt az egyház, és ezt a jelleget éppen az egyházzene kovácsolta össze. Ez még a 17. században is megszokott volt, és csak a 19. században borult fel teljesen. A szép zenei egységet, az anyanyelvi gregorián énekkincset aligha lehet jó okkal támadni, hiszen ez igazán egyedi magyar örökség. Sem Németföldön, sem Svájcban nem volt ilyen kincsük a protestánsoknak a 16. században. Könnyen el tud-

tuk fogadtatni, hogy Budafokon a reformáció emlékévé ilyen liturgiával nyissuk meg, hiszen az ötszázadik évforduló elképzelhetetlen az óprotestáns liturgia nélkül.

– Huszár Gál graduálját a gyülekezet hogyan tudja követni, hogyan tudják elénekelni a fél évezredes dallamokat? Nincsenek ritmusjelölések, az előjegyzések hiányosak, a nyelv is archaikus.

– A nyelvezet nem jelenthet problémát, Balassi Bálint és Tinódi Lantos Sebestyén ma is könnyen olvasható. Ugyanígy kortársukhoz, Huszár Gál graduáljához sem kell műfordító. A gregorián énekeket profi kórus, az egyházzenei tanszék volt és jelenlegi növendékei adták elő. A gyülekezet énekelte az istentiszteletre az agendában előírt énekeket, természetesen a profi kórus segítségével. Kiosztottuk a kottát és a szöveget, szívesen bekapcsolódtak a közös éneklésbe a hívek. Ezt a gyakorlatot követjük a vesperákon is. Huszár Gáltól nem térünk el. Egyetlen kivétel az orgonazene volt, amely

a 16. században még nem létezett. Mi azonban nem akartuk hiányolni az orgonaszót, ezért Barta Gergely zeneszerzőt kértük fel modern, mégis az alkalomhoz illő be- és kivonulási zene megkomponálására, valamint a gyülekezeti énekek kíséretére. Ezt néhányan idegenkedve fogadták, de végül nagyon szép orgonazene született, nem nehezen követhető modern dallamvilág. Barta Gergely meghatottan köszönte meg a lehetőséget. Először volt alkalma a saját műveit megszólaltatni a templomban, ami Bach vagy akár Mendelssohn idejében amúgy megszokott gyakorlat volt.

– A 16. század első felében a reformátorok nem akartak egyházzsakadást, csak reformot. Mégis miben különbözik Huszár Gál liturgiája a katolikus miserendőtől?

– A 16. században az egyházzene ökumenikus, és anyanyelvű gyökere van. Az igei rész Huszár Gálnál szinte azonos a katolikus liturgiával, hiszen a reformá-

ció alapja éppen a Szentírás. Kicsit kevesebb a díszes gregorián szólóének – például hiányzik az „alleluja” és a „graduale”. A szentségi rész azonban alapvetően különbözik a katolikus miserendtől, sok tételt elhagy, és főként az úrvacsorai rend tér el. Huszár Gál agendája három komplett úrvacsorai liturgiát ír elő, és megszabja az egyházi év énekrendjét. Hozzánk egyébként Kálvin ettől eltérő liturgiai előírásai csak sokkal később jutottak el. A liturgia néhány eleme Huszár Gál kiadványában nincs részletezve, ezért a bűnvalás és feloldozás formuláját vagy az úgynevezett úrvacsorai beszédet Szenci Molnár Alberttől vettük át. Huszár Gál az énekeskönyvben összefoglalta és kinyomtatta az akkor létező gyakorlatot, amely a hódolt-sági területeken szinte egységes volt, csak a peremvidéken voltak különbségek. A kálvini és lutheri úrvacsora sem különült el: a lelkész tudta, kinek kell kenyeret, és kinek kell ostyát adnia. A jelenlegi liturgiától eltérően nem a lelkész szerepe a domináns,

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Huszár Gálnál egyformán fontos a gyülekezeti ének, a kórus, valamint a lelkész éneke, kiegyensúlyozottak az arányok.

– Ön a protestáns egyházzene elismert szakértője. Miért ezt a korszakot választotta fő témájának?

– Mindig érdekelték az elődök, az identitás gyökerei. Egy akadémiai kiránduláson aztán eljutottunk egy ausztriai kolostorba, és ott kézbe vehettem egy középkori gregorián kéziratot. Dobszay tanár úr tudta, hogy jól ismerem azt a dallamot, ezért kérte, hogy én énekeljem a csaknem ezeréves tételt. Mivel ezt kívülről tudtam, könnyen ment minden. Én talán éppen akkor szerettem bele ebbe a zenei világba.

– És láthatólag igyekszik minél többekkel megismertetni.

– A reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának emlékére nagyon jó alkalom erre. A húsvét utáni szombaton a debreceni kistemplomba visszük el a Huszár Gálliturgiát, Szentháromság ünnepén pedig Nyíregyházán, az evangélikus templomban szólaltatjuk meg. Ez évben szűkebb közösségünkben, Budafokon is különleges módon szeretnénk megemlékezni arról, hogy a reformáció nemcsak szétválaszt, hanem össze is köt. Kálvin *Strasbourg-i liturgiáját* az evangélikus templomban, Luther *Német miséjét* pedig a református templomban a Szent Lipót-templom szkolájával együtt szólaltatjuk meg. Az ünnepségsorozatot a budafoki katolikus templomban tartott közös vesperával zárjuk. Mindezt felkarolta a reformációs jubileumi bizottság. Budafok amúgy katolikus többségű, azonban egymástól csak néhány száz méterre van a három templom – a katolikus, a református és az evangélikus –, és a hívek egy ilyen jeles alkalommal együtt ünnepelnek.

● B. WALKÓ GYÖRGY

Huszár Gál

Az evangélikus prédikátor, énekeskönyv-szerkesztő, nyomdász valószínűleg 1512-ben született. 1536-ban a krakkói egyetemen tanult. Mint a Pozsony vármegyei Vízkelet plébánosát 1553-ban másodszer közönsítette ki a győri püspök a reformáció terjesztéséért, ezután lett a Moson vármegyei Magyaróvár prédikátora.

Igehirdetői tevékenységének előmozdítására nyomdát vásárolt Bécsből. 1558-ban kiadta az első magyar prédikációskönyvet (*Az Úr Jézusnak szent vacsorájáról [...] való prédikációk*), egy évvel később Sztárai Mihály komédiáját (*Az igaz papságnak tiköre*) és Heinrich Bullinger zürichi prédikátornak a magyar protestánsokhoz írt hitvalló levelét.

Az első magyar énekeskönyv is az ő nevéhez fűződik: *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretnek* nyomtatását még Óváron kezdte, de Kassa magyar prédikátoraként folytatta.

A munka befejezését Huszár le tartóztatása akadályozta meg. Kassa polgársága és magyar katonasága azonban sikeresen kiszabadította lelkészét; őt, nyomdáját és félbemaradt énekeskönyvét is sikerült

Debrecenbe menekíteni. A végül itt megjelent gyűjtemény (1560–1561) napjainkig forrása mind az evangélikus, mind a református énekeskönyveknek. Huszár Gál 1575. október 23-án halt meg Pápán.

Missziói nap az Északi és

Két oktatási intézményünk, az aszóvári evangélikus nánázium adott otthont április 1-jén a missziói napjának. Az eseményről a heti hírlevelünkben, az *Evangelikus* fotó- és videó-összeállítással dokumentáltuk azonban arra, hogy a missziós Egyház legnagyobb évenkénti gyűléssel húsvéti magazinszámunkban az *evangéliumot!* (Róm 1,16) és a *„Élőt?”* (Lk 2,4–5) igei mottó jegyében ezer érdeklődőt vonzó – találkozó kerületben május 28-án Sárva

FOTÓK: SÁNTA JÓZSEF ÉS BALICZA MÁTÉ

s a Déli Egyházkerületben

odi és a bonyhádi evangélikus gimnázium, az Északi, illetve a Déli Egyházkerületéről részletesen beszámoltunk múltkor www.evangelikus.hu pedig kifejezetten gazdagon mentálja a rendezvényeket. Tekintettel a napok a Magyarországi Evangélikus Egyház alkalmi, úgy véltük, néhány felvétel felvillantjuk a „Nem szégyellem a holtak között” című művet – összesen két és fél órát, hirdetve egyúttal, hogy a nyári hónapban tartják a missziói napot.

Ízlelgetni Luthert

Az angyalföldi evangélikus gyülekezet vasárnapi istentisztelete után mutatták be a közelmúltban a *Csak Krisztus légyen Mesterünk – Ötszáz idézet Luther Márton írásaiból a reformáció 500. évfordulójára, 1517–2017* című kötetet. A kis kápolna megtelt a gyülekezet tagjaival és érdeklődőkkel. Az alkalmon Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa, a könyv szerkesztője végezte az igehirdetés szolgálatát. A helyszín a nyugalmazott lelkész, teológiai professor számára otthonos közeg, mivel korábban lelkészként szolgált ott, jelenleg pedig presbiter.

A könyv kiadója és ötletgazdája, Szeverényi János országos missziói lelkész örömmel számolt be arról, hogy a kötet példányainak közel fele már a bemutató előtt elfogyott. (Az egyik egyházkerület például ötszáz példányt rendelt konfirmandusok számára.) Reuss András ajánlása szerint tipikusan „éjjeliszekrényre való” kötet ez, amelyből egyenként érdemes ízlelgetni Luther Mártonnak a – döntően a *Kis káté* témái köré csoportosított – gondolatait. Ezek többségével olvasóink – szintén Reuss András jóvoltából – a „rég *EvÉlet*” 1. vagy 2. oldalán találkozhattak éveken át. ● E. K. J.

Csak Krisztus légyen Mesterünk. Ötszáz idézet Luther Márton írásaiból a reformáció 500. évfordulójára, 1517–2017. Szerkesztette Reuss András. Evangélikus Missziói Központ – Magyar Evangélikus Rádiómisszió, 2017. Megrendelhető az Evangélikus Missziói Központnál; telefon: 1/400-3057; e-mail: evmis@lutheran.hu.

A könyvben összegyűjtött idézetek egyrészt segítenek abban, hogy Luther gondolkodásmódját, teológiájának legfőbb vonásait kivonatossan megismerjük, másrészt pedig kedvet szeretnének csinálni arra, hogy vegyük kézbe azokat a köteteket, amelyekben mai magyar nyelven tanulmányozhatjuk a reformátor iratait.

HAFENSCHER KÁROLY,
Magyarország Kormánya Reformáció Emlékbizottságának
miniszteri biztosa

A reformáció evangéliumi örökségét akkor őrizzük meg hűségesen, és megindulásának évfordulójára úgy emlékezhetünk méltóképpen, ha megismerjük, ismerjük, és élünk is vele. Bár minél többen mélyednének el abban, ahogyan Luther megértette Jézus Krisztust! Egészen odáig menően, hogy teljesül a reformátornak az a szándéka, hogy még többen fordulnak oda Isten ígéjéhez a Szentírásban.

REUSS ANDRÁS

Áll a magyar zászló Buenos Airesben

A közelmúltban a tengerentúlon, Argentínában járt Fabiny Tamás. A Magyarországi Evangélikus Egyház külkapcsolatokért (is) felelős püspöke a Buenos Aires-i Krisztus Keresztje Magyar Evangélikus Gyülekezet meghívásának eleget téve látogatta meg március 10–15. között a dél-amerikai ország fővárosának magyar és evangélikus közösségeit.

Katóval érkezem a Belgrano városrészben álló takaros evangélikus templomhoz. Nemcsak oltárvirágot hozunk, hanem egy hatalmas tortát is, amelyet ő erre az ünnepi alkalomra sütött.

Ötszáz és hatvan

A tortán két szám: 500 és 60. Az előbbi a reformáció kezdetének jubileumára, a másik a Buenos Aires-i magyar evangélikus templom felszentelésének évfordulójára utal.

Az előtérben fekete-fehér felvételeken ott látható a Krisztus Keresztje Magyar Evangélikus Gyülekezet első évtizedének megannyi dokumentuma: az „alapi-

tó atyák” fotói, az egykori presbitérium, a Lutheránus Világszövetség korabeli vezetői, az 1957. november 5-i templomszentelés képei, a hajdani lelkészek.

Közülük a legismertebbek Leskó Béla és Hefty László. Előbbi egyike azoknak az akkor fiatal lelkészeknek, akik a negyvenes évek végén – az őket kiküldő Ordass Lajos püspök tanácsára – nem tértek vissza hazájukba, hanem az emigráns magyarok körében kezdték meg szolgálatukat. Ő 1952 és 1956 között volt a gyülekezet lelkésze, azt követően a Buenos Aires-i evangélikus teológiai szeminárium igazgatója lett. Utóbbi pedig chicagói tanulmányai után érkezett a városba, hogy az itt élő magyar evangélikusok papja legyen.

Itt ismerkedett meg későbbi feleségével, a somogyi származású Katóval. Őnapos itt-tartózkodásom során ő – Heftyné Vámosy Katalin – a figyelmes vendéglátóm. Vele hozzuk az oltárvirágot és a méretes tortát.

Bár másfél órával az istentisztelet kezdete előtt érkezünk, nem mi vagyunk az elsők. Bent a templomban éppen a liturgikus lapokat rakja szét a padokon egy papi inges férfiú, Demes András. Ő éjjel fél kettőkor érkezett a városba, miután háromszázötven kilométert buszozott a Buenos Aires tartomány közepén található Olavarría városából, ahol egy spanyol nyelvű gyülekezetet gondoz. A karzaton kialakított alkalmi szálláshelyen aludt. ▶

Ötévesen került el Magyarországról, azóta nem járt otthon. Teológiát már Buenos Airesben tanult. Nem csoda, hogy a magyar nyelvű szolgálat okoz némi nehézséget neki, ám havonta egyszer odaadó hűséggel tart itt istentiszteletet. Ilyenkor nemcsak prédikál, hanem harmóniumon az éneket is kíséri, ahogy sok hazai szórványlelkész is teszi. Felajánlom, hogy majd küldök neki imádságos- és prédikációsöteteket, magyar nyelvű teológiai irodalmat.

Miközben beszélgetünk, egyre érkeznek a hívek. Elsőként Honfiné Rajczy Katalin, a gyülekezet energikus felügyelő asszonya. Édesapja, Rajczy Imre kardvívóként 1936-ban Berlinben olimpiai bajnok volt, a háborút követően Latin-Amerikába jött, ahol ismert edző lett. Az energikus felügyelő asszonyt mindenben szelíd derűvel támogatja egyébként katolikus férje.

Katalin büszkén vezet körbe a szép épületen, ahol az iroda falán Ordass Lajos püspök képe függ. Némileg zavarba hoz, hogy a templom előterében pedig azt a fotót helyezték el, amelyen – a 2016-os lundi találkozó keretében – Ferenc pápával fogok kezét. Ha jól sejtem, hetek óta ezzel a képpel próbálják a mai alkalomra hangolni az Argentinában élő híveket.

A legtöbb gyülekezeti taggal magyarul beszélgetek, de vannak itt szlovák és észt háttérűek is, valamint olyan fiatalok, akik már inkább csak spanyolul beszélnek. Örömmre szép számmal vannak fiatalok

A fáradhatatlan Heftyné Vámosy Kató az istentiszteletet készíti elő

a templomban. Igehirdetésemben a hitbéli és a kulturális gyökerek megtartóerejére, a reformáció örökségére, valamint az összefogás fontosságára hívom fel a figyelmet, majd az ősi *Confirma* szavaival kérek áldást a gyülekezetre és a hatvan évvel ezelőtt felszentelt templomra.

A bőséges szeretetvendégségen beszélgetni tudok a hívekkel. Megelevenednek azok a pillanatok, amikor családok hajóval vagy repülővel ideérkeztek. Történeteket hallok a gyülekezet közösségének

vonzásáról. Megtudom, az emigrációban milyen sok értelmiségi volt, akik közül számosan lettek az argentin társadalom elismert tagjai. Egy idősebb úr meg is mutatja nekem azt a közeli házat, ahol egykor Bíró László, a golyóstoll, az automata sebességváltó, a golyós dezodor és számos egyéb eszköz feltalálója élt. Bíró itteni elismertségét mutatja, hogy születésnapja az argentin feltalálók ünnepe.

Az Erős vártól a tangóig

Este spanyol nyelvű istentiszteletet tartunk a templomban. A liturgiát Alan Eldrid helyi lelkész végzi. A magyar nyelvű istentiszteletet – a régi dunántúli énekeskönyv használatával – még bizonyos lassú ünnepélyesség jellemezte, itt viszont minden lendületesen és vidáman zajlik. *Az Erős vár a mi Istenünket* nemcsak harmóniummal, hanem fuvolával is kísérik, a záróének pedig már egy hamisítatlan argentin tangó! Szövegét egy metodista lelkész írta, aki ma már csak azért is köztiszteletnek örvend, mert a katonai diktatúra idején nagyon bátran viselkedett.

Egy ázsiai származású lány örömmel mondja: most készül a konfirmációjára. Számos katolikus is jelen van, elsősorban a Fokoláre mozgalom tagjai. Megtudom, hogy több zsidó is részt vesz az alkalmon: őket kézzel a vállamra állok meg az Örökkévaló nevében.

Az istentiszteletet követő fogadáson hosszan tudok beszélgetni az Egyesült Evangéliumi Lutheránus Egyház püspöki rangú elnökével, Gustavo Gómez Pascuával. Közben megkérdezi, szeretem-e a matét. Előbb azt hiszem, Máté evangélistára gondol, aztán rájövök, hogy az argentin teakülönlegességet kívánja megismertetni velem. A világ legtermészetesebb módján nyújtja át nekem saját, tökhéjből készült csészéjét, hogy a fém szívószállal magam is kortyoljak. Részéről a barátság, részemről a bizalom jele ez...

Március és október összeér

Az elővárosokkal együtt több mint tizenkétmillió fő városban örömdetesen közel van egymáshoz néhány magyar vonatkozású épület. A hétvégi magyar foglalkozá-

A felügyelő asszony Ordass püspök portréja előtt

soknak helyet biztosító Szent László Iskólától néhány háznyira van a reformátusok barátságos kis temploma. Ennek egy szobája évente öt hétre várja a felvidéki Écsi Gyöngyi református lelkészt, hogy ő a következő tizenegy hónapra is kitartó lendületbe hozza a közösséget. A templomudvar egy árnyas fája alatt Benedekné Micsinay Mária felügyelő lát minket vendégül ebédre. Egyebek mellett gyermekkorának hódmezővásárhelyi emlékeit idézi fel, ahol Keken András, majd Takács János lelkésszel is kapcsolatban állt.

Aztán innen is csak egy lépés a Hungária Egyesület székháza, ahol Buenos Aires magyarjai éppen március 15-i megemlékezésüket tartják. A színvonalas műsorban – amelyben ének, tánc és gyertyagyújtás is van – bemutatják a szabadságharc után kivégzett aradi vértanúk életútját és haláluk körülményeit. A közreműködő fiatalok közül többen most tanulnak magyarul. Az alkalmon egyebek mellett részt vesz Nagy-Gery Klára, a nagykövetség jelenlegi első számú vezetője. Ünnepi beszédemben előbb utalok a befogadó argentin nemzet himnuszának visszatérő *libertad* – szabadság – szavára, majd az összetartozás fontosságáról szólok. Ezt értem külön-külön a hazai és a szórványmagyarságra, de a kettő kapcsolatára is.

A magyar szabadságharcot és Argentínát Czetz János honvéd tábornok személye köti össze. Bem József vezérkari főnöke az emigrációban Argentína első nem-

A magyar nyelvű istentisztelet résztvevői

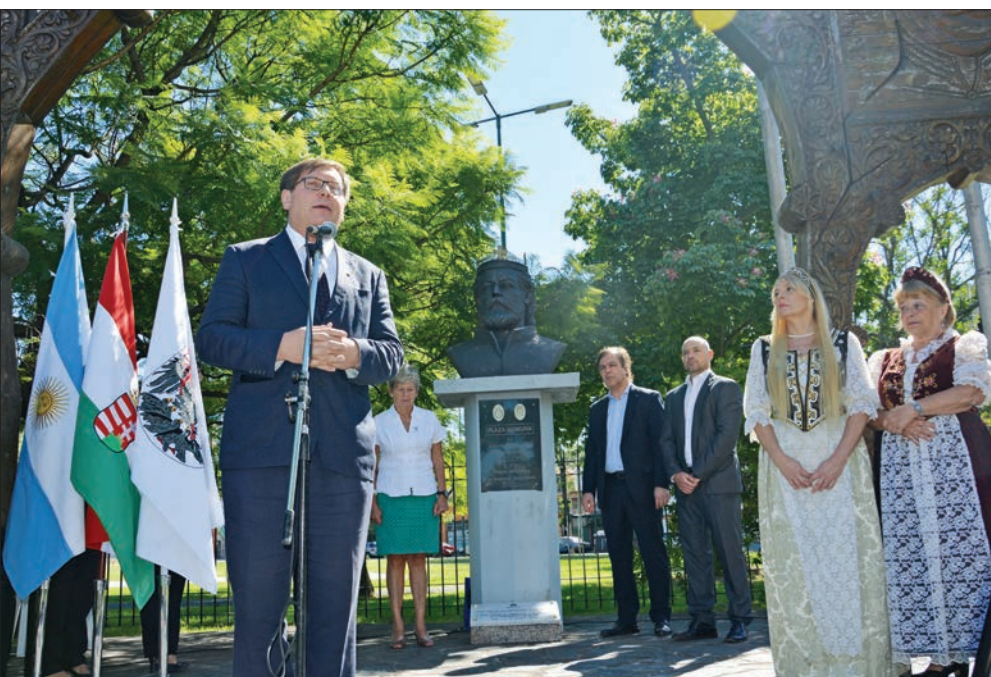
zeti katonai akadémiáját vezette negyedszázadon át. Nagy méretű portréja látható a Magyarország téren (Plaza Hungria) felállított – a Magyarok Világszövetsége által 2000-ben adományozott – székely kapun. Ezen a csendes helyen is megemlékezést tartunk: Buenos Aires városának képviselő-testülete némi késéssel éppen most kívánja leleplezni azt a márványtáblát, amelyet az 1956-os forradalom és szabadságharc hatvanadik évfordulójára készítetttek.

Mivel hamar odaérünk, segíték az előkészületekben. A székely kapu mellett

áll Szent István mellszobra. Az ünnepségek előtt felkerül rá a korona – a gyenge közbiztonság miatt a szobron hagyni nem merik. Ez alkalommal egy székre állva én helyezem fel. Tizenkétezer kilométert kellett megtennem, hogy egy koronázási szertartás alkotó részese lehessék... Közvetlenül az ünnepség megkezdése előtt egy nagy szellőkés felborítja az argentin zászlót és a város lobogóját. Valaki hangosan megjegyzi: „Látjátok, csak a magyar zászló maradt állva!”

Egy helyi szocialista képviselő a beszédében azt hangsúlyozza, hogy 1956-ban Budapesten a modern világ első és legfontosabb forradalma zajlott, amely mintegy előkészítette a berlini fal ledöntését. Szabó Éva, az Argentínai Magyar Intézmények Szövetségének elnöke pedig azt idézi fel, ahogyan az argentin nép akkor kiállt a magyarok mellett. Nagyon sok menekültnek biztosítottak otthont és megélhetést. Érthető, hogy zárszavamban egyaránt kérek áldást a magyar és az argentin népre.

Duna televíziós szívem megdobban, amikor megtudom: az alkalmakról a csatorna számára felvételeket készít Balthazar Márta. Ő korábban Venezuelában élt, és 1975-ben jelen volt azon a caracasi misén, amelyet az emigrációba kényszerült bíboros, Mindszenty József mutatott be néhány nappal halála előtt. A tengerentúli magyarság körében különösen is nagy tisztelettel övezett főpap nevét Buenos Airesben a Mindszenty-num őrzi. Az Amerikai Magyar Katolikus Szövetség vezetőivel egyeztetünk itt találkozót. ►

Ünnepi beszéd a székely kapunál

Csengetésünkre nagy meglepetésemre egy vívóruhás leány nyit ajtót: esténként sportolók bérlik a nagytermet. Zavartalanul bejárhatom azért a háromemeletes épületet, megismerve a tágas kápolnát, könyvtárat és vendégszobát. A legfelső szinten található kolumbáriumban a magyar kolónia elhunyt tagjainak hamvait helyezték el.

Idősek és fiatalok

A Buenos Aires-i egyházak két szeretetházát is fenntartanak. A Hefty László által megálmodott otthonban ma főleg demenciában szenvedők élnek. Férjének a folyosón ma is kint levő képe előtt Kató felidézi a kezdeteket, ahogyan a gyülekezetek természetbeni hozzájárulását kérték a fenntartáshoz.

A Magyar Segélyegylet Szent István Otthonában nagyobb az élet. Együtt ebédelünk az ellátottakkal, a magyar motívumos ruhát viselő gondozók vörösborot szolgálnak fel. A harmincöt lakó fele magyar. A kilencven fölött járó Ildikó néni laptop előtt ülve találok. „Harcolok a komputerrel. Olykor bizony elvesztem a csatát” – mondja derűsen. Vannak persze győzelmek is, amikor e-mailben vagy Skype-on kapcsolatot tud tartani Amerikában élő orvos fiával.

A kilencvenöt éves Nusi néni tiszta magyarsággal mondja, hogy ő a kincses Kolozsvárról származik. „Nem azért kincses, mert ott annyi pénz volna, hanem a szellemi és lelki értékek miatt” – teszi hozzá. Nyelvismerete miatt egy időben a román követségen volt harmadtitkár. Amikor a nagykövet megtudta, hogy magyar, el akarta távolítani. „Nem tehettem meg, mert már akkor argentin állampolgár voltam” – mondja öntudatosan. Büszke erre a kettős kötődésre.

Argentín lelkész kíséremmel két evangélikus iskolát is meglátogatunk. Az egyikbe inkább az alsó, a másikba a felső közép osztály diákjai járnak. A Miguel Fernández igazgató által vezetett intézményben végzős diákokkal beszélgetek. Elmondják, hogy náluk fontosak az ökológiai és az emberi jogi témák. Az amerikai evangélikus egyház az extravagáns külsejű, a diákokkal nagyon jó kapcsolatot ápoló teológushallgatót, Nicole-t küldte az intézménybe. Az ő egyik feladata a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójával kapcsolatos programok szervezése. Ennek jegyében készítenek az egyik csarnokban óriási fal-

Cserkészlányok a Zrínyi Ifjúsági Kör alkalmán

festményt. Eva, az iskolalelkész az egyik diákkal a konfirmáció időpontját egyezteti. Miközben a tanulókkal és a tanárokkal beszélgetek, itt is körbejár a mate.

A szemmel láthatóan jobb módú gyermekeket befogadó másik iskolának magyar származású igazgatója van Juan Pablo Klenk személyében. Az óvoda és az általános iskola mellett gimnázium, sőt óvónőképző is működik itt. A magyar állampolgársággal is rendelkező igazgatótól megtudom, hogy az evangélikus iskolát 1923-ban alapították, nyolc év után azonban a katolikusok vallási türelmetlenségének következtében bezárták. 1963-ban

újraindult, és most több mint ezer diákja van. Nagy örömmel fogadják az ajándékba kapott Luther-rajzfilmet. Talán valamelyik hazai evangélikus iskolával partnerkapcsolatot tudnak kialakítani.

Miután elbúcsúzunk a gimnáziumoktól, útba ejtjük az egykori evangélikus teológiát. Házigazdám, Kató felidézi, hol lakott az igazgató, Leskó Béla, hol a többi tanár. Azt is megtudom, hol volt a magyar kézben levő Sánta Malac étterem. Ennél azért fontosabb, hogy a közelben működik a jezsuiták teológiája, ahonnan egy bizonyos Jorge Mario Bergoglio – ma Ferenc pápa – gyakran átsétált az evangélikus szemináriumba, és jó

barátságot ápolt Leskó Béla igazgatóval is. Az ökumené gyökerei Buenos Aires külvárosáig nyúlnak.

Túró Rudi és churro

Vendéglátóim elvisznek a város északi részén, Olivóban található Szent László Iskolaiba, ahol részt vehetek a Zrínyi Ifjúsági Kör alkalmán, amelyet az immár Buenos Airesben született Zaháné Lomniczy Alexandra vezet. Örömmel idézi fel azt az utazást, amelynek keretében több tucat argentinai fiatal látogatott el Magyarországra. „Ha mi már nem leszünk, ti lesztek a magyar közösség vezetői” – mondja a négygyermekes édesanya. Ezt követően Écsi Gyöngyi tartja kezében az alkalmat: lendületes beszédében bátorítja a résztvevőket a magyar kultúra, néphagyomány és történelem megismerésére. A közelgő március 15-e alkalmából felidéri a forradalom és szabadságharc legfőbb eseményeit, majd közösen énekeljük: „Kossuth Lajos azt üzenté...” Ezután a lelkész is az ó- és az új haza kapcsolatát hozza szóba. „Mi a legnagyobb ajándék, amelyet Magyarországtól kaphattok?” – kérdezi a fiatalokat. „A Túró Rudi, a hortobágyi húsos palacsinta, a pálinka” – felelik néhányan. „Azért inkább a versek, a népdalok, az emberek” – igazítja helyre Gyöngyi a vicces fiúkat. „És mi a legnagyobb ajándék, amelyet itt adhatsz Magyarországnak?” – kérdezi tovább. Itt már csupa jó választ kap: „A magyar beszéd. Vagy hogy Argentínában is magyarul gondolkodhatunk?”

A közös alkalom után csoportokban folytatják: Gorondi Péterné, a helyi ma-

Ferenc pápa a Boca teraszán

gyar közösség egyik motorja mutatja be, mi minden történik az óvodában, az iskolában, valamint a Regös együttes által tanított néptánc-foglalkozás keretében.

A cserkészházban éppen akkor kalauzol végig Lomniczy Mátyás kerületi parancsnok, amikor a fiatalok népes csoportja visszaérkezik az egész napos kirándulásról. Két kis cserkészjelölt pöttyös nyakkendőt kap, az alkalomhoz illő méltósággal fogadják a jelentéseket, valamint a zászlólevonást.

Vendéglátóim a szerintük botránnyosan rövidre szabott látogatásom közben csak nagyon kevés szabad időt biztosítanak nekem. Előbb rövid hajútat teszünk a tigrei öböl szigetvilágában. A sok ked-

ves nyaraló és megannyi jet ski alkalmi kikötője mellett Mikler Sándor emlékművét fedezem fel. Ő volt az a magyar tudós, aki az itteni folyamvilágot felvirágoztatta. Később kíséremmel vagy éppen egyedül legalább néhány órát bóklászhatok a városban. Megismerhetem a Boca nevű városrészt, ahol az egykori olasz bevándorlók rézlemezekből összeállított színes házai között bolyonghatok. Itt van a Boca Juniors csapatának híres stadionja is. A jókedvű járókelők között hol Maradona, hol Messi vagy éppen Ferenc pápa szobra köszönt rám. Egy jó helyi vörösbor mellett megismerhetem a hamisítatlan argentin tangót. Egy utcai árusnál churrót veszek, hogy megkóstoljam a helyiek ételkülönlegességét: a csokival vagy vaníliával töltött sült tésztarudacskákat cukorba mártogatva fogyasztják. Buenos Aires központi temetőjében – ahol emeletes háznői sírmlékek sorakoznak – megnézem Evita Peron sírját. Ezután egy parkban élvezem mutatványosok és utcazenészek játékát. Amint egy eukaliptuszfa tövében leheveredek a fűben, megértem, miért tartják az argentinok két legfontosabb szavának a *mañanát* és a *tranquilót*. Az első jelentése „majd holnap”, a másodiké „nyugodtan”.

Behunyom a szemem. Egy ideig engedem, hogy magával ragadjon ez a latin világ. Halványan dereng, hogy csomagolnom kellene, hiszen holnap indulok haza. Szememet még nem nyitom ki, úgy motyogom magam elé: *mañana... tranquilo...*

● FABINY TAMÁS

Nicole és a reformációi falfestmény

Fáklya a máglyán

Girolamo Savonarola emlékezete

A reformációs emlékjelek sorában – a genfi reformáció-élmű után – a wormszi Luther-élmű a legnagyobb. Talapzatán, a Luther Márton lábai alatt helyet foglaló négy alak között egy jobb kezével figyelmeztetően mutató csuklyás férfi is látható. Az ötszázhatvanöt évvel ezelőtt, 1452-ben született domonkos szerzetes, előreformátor, Girolamo Savonarola a 15. század derekán különleges folyamatokat indított el.

Az előkelő család sarjaként felnövekedett itáliai fiatalember elég hamar arra a következtetésre jutott, hogy kora élvezeteket, gyönyöröket, anyagi előnyöket hajhászó, elferdült világából, köszöni szépen, de nem kér. Az eredetileg orvosnak szánt ifjú elhatározta, hogy inkább „szolga” lesz – Isten szolgája. Éppen akkor, amikor az anyaszentegyház torzultsága szemmel látható s kézzel tapintható volt, csak épp senki sem mert ellene nyíltan szólani, föllépni. Nos, Girolamo Maria Francesco Matteo Savonarola a fejébe vette, hogy ő bizony mindezen változtatni fog. Előbb szegénységi fogadalmat téve dominikánus kolostorba lépett, majd a Szentírást szinte kívülről bemagolva kis idő múlva annak igazságait az itáliai városokban és falvakban szabad szóval prédikáló testvérként kezdte meg szerzetesi pályáját, valójában „reformátori” munkáját.

Eladdig senkit sem hallottak ennyire nyíltan, kíméletlenül beszélni elnyomásról, a népet sanyargató úri rendszerről, valamint a „vizet prédikáló, de bort ivó”, erkölcstelenségbe feledkező papságról, még kevésbé öszentsége VI. Sándor pápa visszasságairól.

Csak egy megújuló, hibáival szembenező egyház töltheti be Krisztustól kapott küldetését – hirdette Savonarola. Azonnali reformzsinatot követelt, s próbált mozgósítani a pápai visszaélések ellen. Egy 1493 adventjében elhangzott beszédéből maradtak ránk a következők: „A papok cicomás frizurát és szép selyembátot viselnek, és díszesebben akarnak öltözködni a világiaknál. [...] Papot látsz, aki nyilvánosan játszik, kocsmába jár, ágyast

SAVONAROLA PORTRÉJA (ISMÉRTLEN FIRENZEI FESŐ, 1500 KÖRÜL)

tart, és hasonló bűnöket követ el. Az apácák [...] egész nap világi ifjakkal fecsegnek. [...] Nem látszanak derék papok és pásztorok, nincsenek prédikátorok, akik az igazságot hirdetik, az egyházunkba az lép be, aki akar, s így tele van bestiákkal és vadállatokkal. [...] Egyházunk kívülről nézve sok szép szertartást végez az egyházi szolgálat teljesítésére; szép miseruhákkal, nehéz függönyökkel, arany és ezüst gyertyatartókkal, sok szép kehelyvel: mindez méltóságot kölcsönöz. [...] De tudod, hogy mit akarsz mondani nekem? Az ősegyházban a kelyhek fából voltak, a papok pedig aranyból; a mai egyházban a papok vannak fából és a kelyhek aranyból...”

Szájról szájra terjedt Savonarola híre Bologna-szerte és a város környékén. Aztán lassan másfelé is, miután a tanári katedrától megválva Firenzébe került, ahol a Szent Márk-kolostor perjeleként sem szűnt meg nyitogatni a szemeket és a füleket. Sőt! Firenze az „oroszlán barlangja” volt: a híres-neves Medici-féle bankárfamília zsarnokoskodott a város népe felett – akkoriban ismertebbek voltak a népnyúzásról, mint a művészetpártolásról. Nem meglepő, hogy a szegénységi fogadalmat tett, az egyszerű nép mellett szívvel-lélekkel kiálló és az egész rendszer ádáz ellenfeleként kiálló új firenzei perjel fölháborodottan tekintett hatalmi törekvéseikre és elfajzott életvitelükre is. Óriási bátorsággal

állt ki naponta a firenzei városközpontban, és ostorozta a familia erkölcstelenebbnél erkölcstelenebb tagjait.

Fönmaradt az az eset, amikor az egyik halálán lévő családtag, Lorenzo Medici az egyház feloldozását kérte, ám erre Savonarola atya feltételeket szabott neki: „Higgyen Jézus bűnbocsátó irgalmában, adja vissza jogtalanul megszerzett vagyonát és a nép szabadságát.” Állítólag amikor az első kettőt igen, a harmadikat viszont nem volt hajlandó elfogadni, Savonarola megtagadta tőle a feloldozást. Az uralkodói körökben ezt természetesen felháborodás fogadta – de nemcsak ott, hanem az egyháziakban is, ahol már amúgy is vadásztak rá. De a nép a szerzetes mellett állt. A hatalom – mind az állami, mind az egyházi – rettegett tőle, de egyelőre nem mertek hozzányúlni.

Egyszer csak megjelent a város falainál VIII. Károly a franciák élén, s ez jó alkalomnak bizonyult, hogy a sanyargatott firenzeiek megszabaduljanak a zsarnoki családtól. Az ifjú Károly király nem véletlenül próbált meg Itália felé terjeszkedni: a virágzó, Medici-féle reneszánsz Firenze és a keleti kereskedelmet kezében tartó Velencei Köztársaság ekkor Európa leggazdagabb és legkulturáltabb városainak hírében állt, a hódítás hatalmas dicsőséggel és haszonnal kecsegtethetett. Tehát a népnek és magának Savonarolának is kapóra jöttek a franciák, azt remélvén, hogy a francia király majd megbuktatja a züllött Borgia pápát is. Mégsem egészen úgy történtek a dolgok, ahogyan elképzelték.

A nép szinte csodálattal tekintett ugyan szerzetes vezetőjére, neki viszont esze ágában sem volt kihasználni a lábai előtt heverő politikai lehetőségeket, holott tényleges hatalmat szerezhetett volna. Ám ő maradt a szószéknél, kikiáltva Krisztust Firenze igaz királyának s célul tűzve ki Firenze igaz keresztényé tételeit.

Bámulatos a röpké idő alatt végbement változás: a lakosság egyik napról a másikra máglyára hordta a hívságos holmikát, a „bálványokat”, szobrokat-festményeket, az ékszereket, sőt a hangszereket és a kártyajátékokat is. Zsol-tárénekek zengték be az utcákat, a templomok állandóan zsúfolásig megteltek, mígnem... Mígnem a Savonarola-féle új rendszabályokat és szigort egyesek meg nem elégtelték, s föl nem lázadtak Savonarola ellen is, visszavágyva a „régiszerbe”. A pápaság kapva kapott ezen. Először még bíborosi kalapot ígértek Firenze „szerzetes-urának”, megkísérelvén megvesztegetni, hogy hagyjon fel nézeteinek hangoztatásával, majd amikor ez eredménytelennek tűnik, tilalmat parancsolnak rá. De ez sem bizonyult eredményesnek. Így aztán a „csalódott” firenzeiek és a Szent-szék kéz a kézben indították meg a Savonarola-ellenes hadjáratot. Elfogták, rabláncra verték, iszonyúan megkínózták, majd halálra ítélték.

1498. május 23-án ott égett el teste a máglyán, ahol nem sokkal előtte a firenzeiek még hívságikat vetették tüzre. De a tűzben

csak a teste vált hamuvá; nézetei, elvei – az igaz, krisztusi egyház iránti igénye – nem. Utolsó szavai – „Történjék bármi, én bizonyosan tudom, hogy az egyház meg fog újulni” – rövidesen valósággá váltak: halála után tizenkilenc évvel immár a németországi Wittenbergből indult el feltartóztathatatlanul valami.

✱

Savonarola emlékét művészeti alkotásokban is föl lehet fedezni. Különösképpen Filippino Lippi és Sandro Botticelli korabeli firenzei művészetében, amelyben vitathatatlanul tükröződik Savonarola hitszónoki hatása. Például Lippi *Angyali üdvözetén* – a római Santa Maria sopra Minerva-templom Carafa-kápolnájában – és a későbbi, 1504 körül készített, a keresztre feszített Krisztust ábrázoló festményén. „Lippi a részleteket elhagyva Jézus keresztre feszített testére koncentrált, spirituális környezetbe helyezve azt, a valóságnak megfelelő környezet helyett sötét háttérrel használva. A drámai pillanat az egyetlen, amit a néző elé állít, a Megváltó[nak], Isten Fiának holtteste. Savonaroláról szólva fontos megemlíteni Lippi képén Jézus vérét, amely sebeiből látható módon folyik végig arcán, karjain, testén és a kereszten is. Savonarola prédikációiban különös hangsúlyt fektetett ugyanis Jézus véreire, amely – a korabeli viták és a domonkosok szerint – Krisztus áldozatának és az ember megváltásának szimbóluma. Ezt az elképzelést erősen hirdette a domonkos hitszónok az akkori Firenzében, és minden bizonnyal Lippi is ezért festi meg ily látható módon” – olvasható a Vatikáni Rádió magyar nyelvű honlapján abban a tudósításban, amely a 2012-ben Rómában megrendezett, *Filippino Lippi és Sandro Botticelli az 1400-as évek Firenzéjében* című nagyszabású kiállításra hívta fel a figyelmet.

Érdemes odafigyelni Savonarola és Luther nyomán „az idők jeleire”...

● KERECSENYI ZOLTÁN

GIROLAMO SAVONAROLA MEGÉGETTÉSE A PIAZZA DELLA SIGNORIA FIRENZÉBEN (ISMERTLEN FÉSTŐ, 1498)

Egy húsvéti vers – Walesből

Arany János bicentenáriuma-
nak és posztumusz walesi ki-
tüntetésének évében érdemes
visszaemlékezni a 20. szá-
zadi vallásos költészet 1995
nyarán – nyolcvankét esztendő-
s korában – irodalmi Nobel-díjra
jelölt walesi lelkipásztor-
bárdjára, R. S. Thomasra.

Életem egyik ajándéka, hogy személye-
sen ismerhettem őt, aki kicsiny gyülekeze-
tek, gyakran félig üres templomok, hegy-
vidéki falvak papjaként szolgált évtizede-
ken keresztül. (Életrajzának és egyénisé-
gének bizonyos vonásai Ingmar Bergman
evangélikus lelkész apjának világát idézik,
azt a világot, amely a világhírű filmrende-
zővé és íróvá lett fiú alkotásaiból is vissza-
köszön.) R. S. Thomas utolsó otthona sem
valami kényesre-fényesre, pihepuhára bélelt
„tuszkulánium” volt, hanem egy hideg, zord
kis majorház a Holyhead (Szentfő) nevű vá-
roska szélén, Anglesey szélmarta szigetén.

Thomas nem csupán gyakorlója volt
a vallásos költészetnek, hanem egyszer-
smind *védelmeszövege* is. Minden versében és
prózai írások sorában harcolt többek kö-

zött a kereszténység nagy ünnepein elural-
kodó giccсарadat, az édeskésen hitvalló köl-
tészettel ellen. A kritikusok joggal nevezték őt
a „Deus absconditus”, azaz „a távol lévő Isten”
költőjének – ami nem azt jelenti, hogy
verseiből hiányzik Isten dicsérete, a szüle-
tés és a feltámadás ünnepének felmagasz-
talása. Mindössze arról van szó, hogy köl-
tőnk mindenkor gondosan kerülte a Krisz-
tus életének kitüntetett időpontjai köré
szótt, sokszor túl tarka, túl harsány „levele-
zőlap-kultúrát”, amelyre a komoly művészi
érzékű walesieket sokáig szolgáskorban tar-
tó Angliának mindmáig erős hajlama van.

Oldalunkon közölt – a húsvétot és a ka-
rácsont finoman egybefonó – rövid ver-
se, a Pietà talán érzékelteti mindazt a fájdal-
mat és kételyt, amely éppen úgy része a hí-
vó ember (legyen bár Isten hivatalos szol-
gája, mint R. S. Thomas!) életének, mint az
elragadtatás, a bizalom és a megváltásba ve-
tett hit.

Ilyenkor, húsvét táján általában „felvi-
rágozottabb” vallásos verseket idézgetünk,
de – úgy vélem – megtisztító élmény le-
het a találkozás egy ilyen, kopárabb, még-

R. S. THOMAS

Pietà

*Mindig ugyanazok a hegyek
Sereglenek a horizonton,
Egy néma jelenet
Messzi tanúi.*

*S az előtérben
Felmagasló kereszt
Lakatlanul és komoran
Sajog a testért,
Amelyet amott egy szűz
Karjának bölcseje ringat.*

Petrőczy Éva fordítása

is gyöngédséget és szeretetet sugárzó ver-
sel. Amelyben a keresztre szegezett Krisztus
mögött felsejlik az egykori gyermek Jézus, a
betlehemi kisded, aki azért serdült fel, azért
jutott el a férfikorba, hogy áldozatával Meg-
váltónkká legyen.

● PETRŐCZI ÉVA

Magyar sors

Százhusz éve született Hamvas Béla

Régi fényképet nézek napok
óta, szelíden üzen róla a te-
kintetével. Nehéz megfej-
teni, végtelen szomorúság vagy
fáradtság van-e benne. Ham-
vas Béla író, a 20. század egyik legnagyobb
gondolkodója egy fabódé ajtajában áll. Az
ajtófélfát támasztja vállával. Tiszapalko-
nyán, ahol 1954 és 1962 között robotolt
raktárosként.

Közelebb hajolok, újból megnézem a ki-
vételes férfit. Most látom, a durva ruha vas-
tag páncél rajta: a két ormótlan bakancs
mintha ólomból lenne, nem tud lépni – ott
marad örökre.

Születésnapján gyertyát gyújtok, pohár
bort teszek az asztalomra. És újra kérde-
zem: nem lehetett volna kimenteni a mérge-
ző füstös kémények világából? A minden-
nap megaláztatásból? Senki nem emelte föl

a szavát érte? Egyetlen ember volt csak, aki
az írószövetség közgyűlésén a pártvezérek
szemébe vágta vadló szavait: Füst Milán, a
szabadversek költője az írástudók aljas áru-
lásának nevezte a cinkos gyávaságot.

Hamvas Béla 1897. március 23-án szü-
letett Eperjesen. Édesapja evangélikus lel-
kész, a pozsonyi liceum tanára volt. Fia az
érettségi után önkéntes katona lett. A világ-
háborút követően a családot kiutasították
Pozsonyból. Hamvas a budapesti egyete-
men magyar–német szakos hallgató, majd
újságíró. 1927–48 között a Fővárosi Könyv-
tár munkatársa. 1937-ben házasságot kötött
Kemény Katalinnal.

Miután elveszítette könyvtári állását, írá-
sai sem jelenhettek meg 1948-tól, a dikta-
túrában, három éven át földműves sógora
földjén, aztán Tiszapalkonya, Inota, Bokod
– segédmunkás.

Csak néhányat említek művei közül:
Karnevál című nagyregényét; a *Patmosz* há-
romkötetes esszégyűjteményét; a *Scientia*
sacra ősököt idéző töprengéseit; *A bor filo-
zófiája* az egyik legnépszerűbb műve. 1968.
november 7-én halt meg agyvérzésben.

Nézem a megsárgult fotográfiát. Hamvas
tekintete mintha azt üzenné: egyre nehezebb
a kereszt, de Isten mindig ad hozzá erőt.

● FENYVESI FÉLIX LAJOS

Táncosok és Jézus (Berettyán Nándor)

Csíksomlyó passiója a Nemzetiben

Az idei nagybőjtben Szőcs Géza Passió című műve alapján készült el a legújabb Csíksomlyói passió a Nemzeti Színházban Vidnyánszky Attila rendezésében. Az előadás egyrészt szakít a korábbi hagyományokkal, másrésztől mégis ragaszkodik hozzájuk.

A *Csíksomlyói passió* cím hallatán a leg többeknek az 1981-es várszínházi előadás juthat eszébe, amely – az akkori kor-szellem és körülmények okán – színház-történeti esemény lett. Bárki, aki azt az

előadást látta, csak a meghatódottság és az elfogódottság hangján tud szólni róla. Az akkori siker egyszerre szólt Jézus szenvedéstörténetének mint témának, valamint az erdélyi, csíksomlyói hagyományok tisz-

teletének. Az akkori színdarab több mint tízéves sikerszériát ért meg Iglódi István, Ivánka Csaba, Kézdy György, Hámori Ildikó, Papadimitriu Athina főszereplésével, Novák Ferenc koreográfiájával, és olyan nyira kuriózum lett, hogy még könyv formájában is megjelent a szöveg.

Krisztus jelenléte és hiánya

A mostani előadás azonban nem Balogh Elemér dramaturg és Kerényi Imre rendező szöveggönyve, hanem Szőcs Géza 1999-es különleges műve alapján készült. ►

Szócs Géza:

Passió

(részlet)

Mária imája a Szentlélekhez

34 éve várom
 hogy eljöjj hozzám
 hogy újra eljöjj hozzám
 hogy beszéljünk végre arról is
 hogy megbeszéljük végre
 hogy a gyerek
 hogy ez a fiú
 HOGY MI LEGYEN A GYEREKKEL
 hogyha eljönnél újra
 hogy a gyermekről
 akinek anyjává kellett lennem
 hogy a Fiúról
 akit világra hoztam
 hogy miért
 mért is volt erre szükség
 pont énrám azért hogy
 hogy Isten Egyszülött Fia
 ÉNBENNEM FÖLDI TESTET ÖLTÖN
 HOGY MEGHALHASSON ITT ALANT A FÖLDÖN
 két lator között egy véres
 és rettentő keresztfán
 hogy kínhalált haljon itt Jeruzsálemben
 az édenkert mögött
 vagy az édenkerttel szemben
 szóval: hogy megbeszéljük végre
 merthát nekem is tudnom kéne
 hogy mit keresett erre ő
 mért is sietett ennyire azért
 hogy eljusson végre ide ő a Hegyre
 hogy eljusson végre föl a Golgotára
 és eljutott
 és akkor szemét eltakarva
 zokogni kezdett, s vágóját abbahagyta
 a mennynek minden óre, gyorsfutára.

Mária szerepében Tóth Augustza

Farkas Dénes mint Lucifer

Az erdélyi költő Krisztus szenvedéstörténetét egészen szokatlan módon dolgozza fel. Erős vendégszövegeket használ, amelyekben a passiótörténet legfontosabb és talán kevésbé hangsúlyos szereplői – mint például Pilátus kisfia – is előtérbe kerülnek. A mű kiváló metszetet nyújt az emberi természetéről, és egyben vallomás Krisztus jelenlétéről és hiányáról.

A csavar ott van a most bemutatott színdarabban, hogy míg Szócsnél nem jelenik meg Jézus, mégis folyamatosan érezzük jelenlétét, addig Vidnyánszky Attila egy ifjú színész (Berettyán Nándor egyete-

mi hallgató) személyében mégis megjeleníti a Megváltót. Szócs karaktereinek összeszőtt monológjai vagy épp dialógusai közé jön a csodálatos tánckoreográfia és zene és tulajdonképpen a passiójáték. Így válik ösztönművészeti élménnyé, mégis kicsit túlterhelte a darab.

A Nemzeti Színház előadása nemcsak Szócs Géza *Passió* című műve, hanem a 18. századi ferences iskoladramák alapján is áll össze. A *Csíkсомlyói passió* cím utal a 18. században Csíkсомlyón még élő hagyományra: évről évre újabb és újabb iskoladramákat mutattak be. 1897-ben je-

lentette meg Fülöp Árpád az első szöveggyűjteményt, amelyből az 1970-es, 1980-as években a téma iránt érdeklődő hazai színházi szakemberek inspirálódtak. Kátóna Imre 1971-ben ebből szerkesztett drámát *Passió magyar versekben, avagy a megfeszítés története* címmel, amelyet ugyanebben az évben Ruszt József rendezésében mutattak be a legendás Egyetemi Színpadon. De ugyanebből merített Balogh Elemér dramaturg és Kerényi Imre rendező is a nagy sikerű előadásukhoz.

Érdeklőség, hogy Kerényiék előadásával szinte egy időben került elő a csík-

somlyói kegytemplomban – az oltalmazó Szűzanya-szobor talapzatának javításakor egy lépcső alatti üregből – harminchárom nyomtatt és kéziratot könyv, valamint két-doboznyi misztériumdráma. A szerzettek a kommunista diktatúra elől rejtették el az iskoladrámák kéziratait. Ezeket *Csík-somlyói passiójátékok, 1721–1739* címmel rendezte sajtó alá Kilián István a munkatársaival. Érdekes e művekről megjegyezni, hogy drámaiságukat nem kiváló irodalmiságuk, hanem maga a szenvedéstörténet adja; azzal a céllal íródtak, hogy megrendítsék, elgondolkodtassák, bűnbánatra indítsák a nézőt.

Mit mond ma?

A mű 1981-es sikerét mutatja, hogy az utóbbi időben több vidéki színház is műsorára tűzte (Eger, Pécs, Zalaegerszeg), de 1999-ben a budapesti Merlin Színházban Szöcs művét is nagy sikerrel állították színpadra.

„A Nemzeti Színház mostani *Csík-somlyói passiója* keresztény hitünk alapjaira kérdez rá, az európai kultuszközösség esélyeire hívja fel a figyelmet. Egy olyan új színpadi nyelv megteremtését tűzi ki célul, melyben a bibliai történet 18. századi interpretációja, valamint Szöcs Géza kortárs költői átírata szerves egységet alkot a Berecz András által megszólaltatott vallásos népekekkel és azzal a néptáncalapú koreográfiával, melyet a Magyar Nemzeti Táncegyüttes tagjai adnak elő” – vallja Szász Zsolt, az előadás dramaturgja.

Tóth Augusztia Máriaja egészen megrendítő, imája a Szentlélekhez – amely Szöcs *Passiójában* olvasható – az előadás egyik csúcspontja. Rátóti Zoltán hálót kivető, kételkedő Pétere elementáris erejű, el-

FOTÓK: EÖRI SZABÓ ZSOLT

Júdás szerepében Rácz József

gondolkodtató. Júdásként Rácz József torokszorító küzdelmet folytat, míg Jézus tisztaságát és ártatlanságát Berettyán Nándor egyetemi hallgató hozza korából adódó természetességgel. Olt Tamás Pilátusa csak a második felvonás egy hosszas jelentében kerül előtérbe, de akkor a Szöcs Géza-i szöveg teljességével kap igen nagy hangsúlyt a krisztusi és egyben világtörténelemben örökre bekerülő római helytartó. A Berecz András által elmondott Jézuslegendák, népekek érezhetően a feloldást szolgálják a passiótörténet közben, de nem illenek bele a történetbe, olykor bánatosan kiszakítanak a megrázó stációkból.

Szeg a kenyérben

A Magyar Nemzeti Táncegyüttes és zenekara csodálatos táncsal és látvánnyal (Zsuráfszky Zoltán remek koreográfiája) gazdagítja az előadást, mégis nehéz befogadni. Ugyanis a látvány egyszerre naiv passiójáték és bibliai passiótörténet, melyet olykor megszakít az anekdotázó mesélő, aki kiszakít a történet menetéből, a megrendült állapotból – és erre nincs szükség, hiszen a passió lényege épp a keresztúton járás, a közös élmény lenne, amelyet azonban lenyűgöző színpadi képekben mégis megkapunk a rendezőtől. Az egyik ilyen az utolsó vacsora képe, amikor mi magunk, nézők is részesülhetünk a kenyérből, amelyet a színésztől átvéve kézről kézre adhatunk tovább a mellettünk ülőnek. A másik csodálatos kép a keresztről levett Krisztus Máriaival; Michelangelo *Pietáját* idéző jelenet, szívszorító. De a keresztre feszítéskor az asztalon lévő kenyérbe ütött szeg is beszédes és erős kép.

A *Csík-somlyói passió* magas színvonalú összművészeti előadás, melyben a csodás színpadképeknek és mély pillanatoknak köszönhetően megélhetjük a megváltás örömeit, az előadás végén mégis úgy érezhetjük: a kevesebb olykor több lenne.

● KÉZDI BEÁTA

Mi a passiójáték? Krisztus szenvedésének és kereszthalálának az utolsó vacsorától a temetésig elbeszélte történetét megjelenítő dramatizált színjátékot (misztériumjáték) nevezzük passiójátéknak. A kora középkori liturgikus dráma templomi gyakorlatából fejlődött ki, s vált a 15. századra laikusok által kedvelt szakrális tartalmú műfajjává. Ekkor már a szabad ég alatt, a városok közterein adták elő a passiójátékokat a helyi mesteremberek összefogásával és anyagi támogatásával. Az ellenreformáció idején újra az egyház fennhatósága alatt fejlődik tovább a műfaj: a passiók szövegét jeles pap tanárok írják, és saját tanítványaik adják elő bibliamagyarázat gyanánt, a hívők erkölcsi épülésére. A passiók a hitélmény megújítását szolgálták. Így zárul egy 18. századi iskoladráma: „Ezeket olvasván, kérlek, hogy sirjatok, / Kinnyain KRISTUSNAK szivből bánkodgyatok, / És bűneitekkel, ha meg-bántottátok, / Meg-kövessétek, és nem száll rátok átok.”

Forrás: nemzetiszinhas.hu

„Mindennap legyünk reformátorok”

Beszélgetés Gundel Takács Gáborral

Ember és élete – Ökumenikus asztali beszélgetések a reformáció kezdetének ötszázadik évében Cegléden címmel tartottak programsozortot február 27. és március 2. között a városháza dísztermében. A harmadik alkalom vendége Gundel Takács Gábor volt. A népszerű műsorvezetőt mint a reformációi emlékév nagykövetét kérdeztük hitről, mindennapi reformációról.

– Mondhatni, reformációs utat járt be, hiszen katolikus családban nevelkedett, most mégis reformátusnak vallja magát. Mikor és miért történt a váltás?

– Katolikusnak kereszteltek, bár Gundel nagyapámék evangélikusok, de Takács nagyapámék római katolikusok voltak, így lettem én is katolikusnak megkeresztelve. Voltam elsóáldozó is, de már nem bémálkoztam, mert a hetvenes években, amikor hittanra jártunk a húgommal, ő elkezdte megtéríteni a harmadikos osztályát, és ennek nem örültek az iskolában, behívták a szüleinket, hogy ezt nem kelle-

ne. Ezután nem jártunk többet templomba és hittanra, pedig a hittanokat nagyon szerettem. A diákmisét már kevésbé, mert úgy éreztem, hogy azok nem gyereknyelven és nem nekem szólnak.

– Aztán később egy katona barátja volt önre hatással.

– Igen, egy katona barátomnak nagyon erős hite volt, és ő próbált engem terelgetni, de akkor még nem volt bennem fogékonyság. Azt mondtam neki, hogy én értem és tiszteltem is az ő hitét, de még nem jött el az én időm. Úgy éreztem, az Isten eljön majd értem is, kézen fog, és elkezd

vezetni az én utamon. Hiszem, hogy minden embernek saját útja van. Van, aki előrébb tart, van, aki hátrébb. Hagyni kell, hogy mindenki a saját útját járja, nem lehet az embert sürgetni a hitre jutásban. Nálam is eljött ez a pillanat, amikor egyszer kezembe kaptam egy könyvet.

– Mi volt ez a könyv?

– A címére sajnos nem emlékszem, de egy olyan papról szólt, aki a saját reformációját élte meg a hitében és az egyházán belül is. Az ő tudatosodása, saját reformációja számomra azért volt érdekes, mert gyerekkora óta hívő közegben élt a csa-

ládja révén, egyszer csak mégis felemelte a fejét, és rákérdezett a miértekre. A szokásoktól, rituáléktól eljutott az igazságkeresésig, és ez akkor nagyon elgondolkoztató volt számomra. Adott egy impulzust, hogy igen, a körülöttünk lévő világot valahogy így kellene befogadni és átszűrni saját magunkon.

– A saját reformációja mikor következett be?

– Amikor esküvőre készültünk a feleségemmel, aki református. Akkor a római katolikus templomban nem fogadtak minket kitörő örömmel. A református templomban azonban leültetett a lelkész, és miután legalább egy órát beszélünk, azt mondta, hogy összead minket. Számomra nagyon erős impulzus volt, hogy a református lelkész meghallgatott, és nem a keresztlevelem alapján döntött. Azóta is kifejezetten szoros kötelék ez köztünk, a reformátusságom felé ez egy rendkívül fontos mérföldkő.

– Ön szerint mi a reformáció lényege ma? Miért vállalta el a *Reformáció 500* nagyköveti feladatát?

– Most egy ötszáz évvel ezelőtti történelmi eseményt ünnepelek, de azt gondolom, a lényeg az, hogy mindennap legyünk reformátorok. Ne fogadjunk el semmit csak azért, mert azt mondták, hogy az úgy van, hanem szűrjük át magunkon az igazságot, és csak az igazságával foglalkozunk. Tegyük föl kérdéseket, és ha azokra válaszokat kapunk, csak akkor érezhetünk igazán a magunkénak bármit is. És ez nemcsak a vallásra, hitre vonatkozik, hanem általában az életre.

Számomra a reformáció üzenete az, hogy tessék gondolkodni és nem elfogadni valamit csak azért, mert valaki azt mondta. Természetesen ez az én mondataimra is vonatkozik. Fontosnak tartom ezt, ezért is vállaltam, hogy valamilyen módon a jubileumi év arca legyek. Ráadásul a felkérés alkalmával megint egy nagyon jó beszélgetést folytathattam egy egyházi emberrel, ezúttal *Hafenscher Károly* evangélikus lelkésszel, miniszteri biztossal.

– Van kedvenc református éneke?

– A 167. zsoltárt nagyon szeretem, de vannak, amelyeket – őszintén szólva –

nem különösebben kedvelek, mert nem jó a prozódiajuk, és így abszolút nem szólítanak meg.

– Van olyan bibliai idézet, amelyet mindennap forgat a fejében, szívében?

– Nem mondanék egy konkrét igeszakaszt, mert számomra az a fantasztikus, hogy amikor úrvacsorát veszünk a Sziplágyi Dezső téri református templomban, akkor mindig kapunk egy igei áldást. Az ott kapott mondat, úgy érzem, mindig nekem szól.

– Most is van ilyen mondata?

– A mostani gondolat nem bibliai, de most nagyon megtalált: „Ami jön, fogadd, ami megy, engedd.” A mondat tartalma egyszerű, de többrétegű: fogadd el alázattal azt, ami jön, mert lehet, ami ma rossznak látszik, valójában jó; lehet, azért kaptad, hogy egy feladat elé állítsd a Teremtőt. Ha valami megy, az is egy próbatétel, hiszen lehet, hogy valaminek elmúlt az ideje, és el kell tudni engedni.

– Minden prédikációban találhat magának az ember ehhez hasonlót?

– Amikor a lelkész a szószékről szól a gyülekezetnek, akkor mindenkit a maga életében, a maga útján talál meg egy-egy mondattal, amelyik valószínűleg minden hívőnek egészen mást jelent. Úgy gondolom, bármilyen prédikációban lehet olyan gondolatot találni, amelyik az adott ember számára kapaszkodót, erőt ad, de az embernek ehhez gondolkodva, nyitott füllel és szívvel kell élnie az életet.

• KÉZDI BEÁTA

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

**Államilag finanszírozott teológiai mes-
terképzés a Baptista Teológiai Akadé-
mián.** Az akadémia felvételt hirdet teo-
lógia MA-képzésére. A megszerezhető
diploma az egyházi, hitéleti területeken
túl közoktatási intézményekben hitokta-
tásra képesít; szociális intézményekben
mentálhigiénés munkakör betöltésére
és intézményvezetői feladatok ellátásá-
ra képesít. A rugalmas jogszabályok le-
hetővé teszik, hogy a gyakorlatban a teo-
lógus, illetve okleveles teológus diplo-
ma megszerzése a továbbképzési felté-
telek teljesítését jelenti a köznevelési és
szociális területen tevékenykedő szak-
mai dolgozók számára a továbbképzési
időszakban. Jelentkezési határidő: má-
jus 15. Érdeklődni a tanulmanyi@bta.hu
címen lehet. További információk, illetve
jelentkezési lap letölthető a www.bta.hu
weboldalról.

**Jelentkezz zenei képzésünkre! A Bap-
tista Teológiai Akadémia** felvételt hirdet
kántor (BA) szak – gospel specializáció
képzésére. Államilag finanszírozott, Ma-
gyarországon egyedülálló képzés, nem-
zetközileg elismert tanári kar. Jelentke-
zési határidő: május 15. Érdeklődni a
tanulmanyi@bta.hu címen lehet. További
információk, illetve jelentkezési lap letöl-
thető a www.bta.hu weboldalról.

**Államilag finanszírozott teológiai alap-
képzés. A Baptista Teológiai Akadémia**
felvételt hirdet teológia BA-képzésére.
A megszerezhető diploma az egyházi,
hitéleti területeken túl közoktatási intéz-
ményekben hitoktatásra képesít; szociá-
lis területen szakirányú továbbtanulásra
képesít (pl. mentálhigiénés szakember,
családterapeuta, szociális menedzser).
A rugalmas jogszabályok lehetővé teszik,
hogy a gyakorlatban a teológus, illetve
okleveles teológus diploma megszerzé-
se a továbbképzési feltételek teljesítését
jelenti a köznevelési és szociális területen
tevékenykedő szakmai dolgozók számá-
ra a továbbképzési időszakban. Jelent-
kezési határidő: május 15. Érdeklődni a
tanulmanyi@bta.hu címen lehet. További
információk, illetve jelentkezési lap letöl-
thető a www.bta.hu weboldalról.

APRÓHIRDETÉS

Lakást keresnek. Megbízható keresztény
lányok 2 vagy 3 szobás kiadó lakást ke-
resnek Budapesten júniustól hosszú távra,
reális áron. Tel.: 20/824-6862.

Meghívó közgyűlésre. Az Északi Evangé-
likus Egyházkerület a közgyűlését a 2005.
évi IV. tv. 84. § alapján április 21-én, pénte-
ken 13 órakor tartja az Erdőkertesi Evangé-
likus Egyházközség közösségi termében
(2113 Erdőkertes, Nemes u. 2/a). Erre az
ülésre az Északi Egyházkerület közgyűlé-
sének szavazati és tanácskozási joggal ren-
delkező tagjait a 2005. évi IV. tv. 84. § (1)
bekezdése alapján tisztelettel összehívjuk.

**Az Asztali Beszélgetések Kulturális Ala-
pítvány** a Petőfi Irodalmi Múzeummal
együttműködve szeretettel várja az ér-
deklődőket következő disputájára a mú-
zeumba (Bp., V. ker., Károlyi u. 16.). Idő-
pontja: április 27. (csütörtök), 18 óra. Dis-
putapartnerek: Dragomán György író és
Forgách András író, dramaturg. Mode-
rátor: Galambos Ádám evangélikus teo-
lógus. Téma: *Mit jelent a szabadság?*
A beszélgetésen többek között arra kere-
sik a válaszokat, hogy mit jelent a 20. szá-
zad diktatúráit követően a szabadság, va-
lamint hogy mindez hogyan jelenik meg
a beszélgetőtársak művészetében. A ren-
dezvényre a belépő felnőtteknek 600 Ft,
diákoknak, nyugdíjasoknak 300 Ft. (A be-
lépő megvásárlói a Petőfi Irodalmi Múze-
umot támogatják.) A beszélgetés élőben
követhető a Pim.hu oldalon is.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített,
külföldön is elismert magyar termékeket
gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal
kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcíme: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.
Telefon: 28/360-170, 30/948-9575, 30/728-8161.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu,
info@harangontode.hu.

Gyülekezeti munkatársak képzése

Minden Testvérünket örömmel várjuk
gyülekezetimunkatárs-képző konzultáci-
ónkra május 12. és 14. között a Béthel
Missziói Otthonba (2081 Piliscsaba, Szé-
chenyi u. 8–12.). Kérjük, hozzon magá-
val Bibliát! A részvétel költségtérítés-
mentes. Jelentkezni május 5., péntek
12 óráig lehet levélben *Bánó Mariann-nál*
a 1085 Úllői út 24. címen vagy a [mariann.
bano@lutheran.hu](mailto:mariann.bano@lutheran.hu) e-mail-címen vagy a
06-20 824-3200-s telefonszámon. Prog-
ram: május 12., péntek, 15.00: érke-
zés, szobafoglalás, kávé • 16.00: áhítat –
D. Szabik Imre • 16.30: előadás –
A csend hatalma – dr. Percze Sándor
• 18.00: vacsora • 19.00: előadás –
Az imádság lélektani jelentősége – Ribár
János • 20.00: áhítat – Ribár János. Má-
jus 13., szombat, 8.00: reggeli • 9.00:
áhítat – Balicza Iván • 10.00: előadás –
Az imádság teológiai jelentése – Ribár
János • 11.00: előadás – *Imádság és a
reformáció* – dr. Korányi András • 12.00:
előadás – *A Zsoltárok könyve mint imád-
ságoskönyv* – Balicza Iván • 13.00: ebéd
• 15.00: előadás – *A megigazulás és
a kálvini kettős predestináció* – dr. Re-
uss András • 16.00: előadás – *A refor-
máció hatása napjainkig* – D. Szabik Im-
re • 17.00: előadás – *Esetmegbeszélés* –
dr. Frenkl Szilvia • 18.00: vacsora •
19.00: előadás – *Lucas Cranach festő-
művész, a reformáció propagandistája* –
Kézdy Péter • 20.00: áhítat – Kézdy Pé-
ter. Május 14., vasárnap, 8.00: reggeli •
8.30: előadás – *Imádság és tapasztalat* –
D. Szabik Imre • 10.00: istentisztelet, úr-
vacsora – D. Szabik Imre – Kézdy Péter
• 11.30: értékelés, tervezés, jövőkép –
D. Szabik Imre • 12.15: ebéd • 12.45: úti
áldás – D. Szabik Imre.

Szeretettel köszönti: D. SZEBIK IMRE
nyugalmazott püspök, tanfolyamvezető

Evangélikus Élet-előfizetés jelentős kedvezménnyel

Ha megrendeli lapunkat, és hoz magával még
egy előfizetőt, akkor mindkettejük előfizetése
ajándék hónapokkal hosszabbodik. Negyedéves
előfizetéshez egy, féléveshez két, egész éveshez
pedig négy további hónap az ajándék.

Az Evangélikus Életet megrendelheti e-mailben a kiado@lutheran.hu címen és telefonon is: 06-1/317-5478 vagy
06-20/824-5518. Előfizetési díjaink: negyedévre 3900 Ft; fél évre 7800 Ft; egy évre 15 600 Ft.

Hortobágyi húsos palacsinta

Hozzávalók

A palacsintához

20 dkg liszt
1 tojás
2 dl tej
3 dl ásványvíz
1 kk. szódadikarbóna
1 kk. só

A töltelékhez

1 kg csirkecomb
1 nagy fej vöröshagyma
20 dkg paradicsom
10 dkg paprika
1 tk. pirospaprika
1 kk. őrölt bors
kevés olaj
2 dl tejföl
só, ízlés szerint

Elkészítés

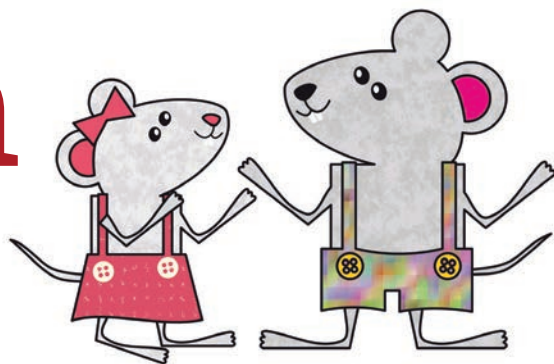
A pörköltöz kevés olajon megpirítjuk a hagymát a paprikával együtt, majd hozzáadva a paradicsomot, az egészet zsírára sütjük. A tűzről lehúзва meghintjük pirospaprikával és borssal. Beletesszük a megtisztított csirkecombokat, és kevés vízzel felengedjük. Sózzuk, és fedő alatt puhára pároljuk. Főzés közben szükség szerint pótoljuk alatta a vizet. Amíg fő a pörkölt, elkészítjük a palacsintákat. A hozzávalókat habverővel simára keverjük. Pici olajjal kikent

serpenyőben kisütjük a palacsintákat (ne legyenek túl vékonyak!). Ha a hús már megpuhult, levesszük a fedőt, és nagy lángon sűrűre forraljuk a szaftját (azért bőven maradjon rajta). Ezután kisedjük belőle a húsokat, és félretesszük. A szaftot és a simára kevert tejfölt összeforraljuk.

A húst lezedjük a csonttól, és apróra tépkedjük. Egy kevés szaftot keverünk hozzá, hogy ne legyen túl száraz a töltelék. Ezzel a szaftos hússal megtöltjük a palacsintákat, felgöngyöljük tetszés szerint, majd a többi forró szafttal leöntve tálaljuk.

• M. T. ZS.

A templom egere

RAJZOK: LENTE ISTVÁN

Cím: Cin Bora, Legszebbfalu, Templom u. 1.
 Feladó: Cinka, Másikváros, Luther tér 1.

Kedves Bora!
 Köszönöm, hogy már ennyit meséltél nekem. Nagyon érdekes volt, amit a templomokról írtál a múltkor! Örülök, hogy láthattam képet a te templomodról is, köszönöm! Most is lenne egy kérdésem. Mi az a nagy, fekete borítójú könyv, amit mindig látok a templomunkban? Réadásul mindig ki van nyitva. Miért került oda? Én még lassan olvasok, így attól félek, neked kell elmesélned az egészet, ha fontos.

Minden jót kíván neked szeretettel:

Cinka

Találd meg a megoldást!

Ha megfejtetted, melyik bibliai mondatokat rejtette el Rébusz egér a feladványában, a megoldást küldd el az Evangélikus Élet szerkesztőségének: 1091 Budapest, Üllői út 25. E-mail: evelet@lutheran.hu.

Katt!

Keress meg egyházunk honlapján a gyerekrovatot: evangelikus.hu/gyerekrovat, és meghallgathatsz néhány olyan szép éneket, amelyeket bibliai szövegre írtak.

Nagy az tornyalta, hogy dicsőítek,
 nagyság felfoghatatlan.
 Zsoltár 145,3

Kedves Cinka!

Bizony fontos az a könyv, mert az a Biblia. Azért van ott, hogy mindig emlékeztessen bennünket: a benne írt történetekből ismerhetjük meg Istent, az ő terveit. Arról tudósít ez a könyv, mit tett Isten a világért és népéért, és hogyan ismerték föl az emberek Isten tetteit.

A könyvnek a neve, a Biblia szó a görög nyelvből ered, eredetileg annyit jelentett: könyvek. Vagyis a Bibliában több könyv van összefűzve. Az első könyv első lapjai a világ teremtéséről, az utolsó könyv utolsó lapjai Jézusnak, Isten fiának a visszajöveteléről szólnak. Vagyis a kezdettől egészen addig, míg Isten egészen újat kezd az emberekkel. Sok történet, versek és dalok, prófécíák – a prófécia jövődölést jelent – és levelek vannak benne. Bevallom, én nem olvastam még el az egész könyvet, és amit olvastam, abból sem mindent értek egészen pontosan. De talán nem is baj. Olyan jó újra meg újra belelapozni, ízlelgetni. (Persze nem rágom össze, másnak is hagyok belőle. Szeretném, ha majd a gyermekeim és az unokáim is olvashatnák.)

Mivel elég régen élek itt, figyeltem, hogy mikor hol van nyitva a könyv, és képzeled, Cinka, mit láttam: vagy a mi gyülekezetünk rendetlen, vagy nem jöttem rá, mi a rend lényege, mert mindig máshol és máshol van kinyitva. Ez persze nekem nem baj, úgymint nehezen lapoznék, elég hatalmasak a lapok hozzám képest. Mivel a lakásomba nem tudnám magammal vinni másként, egy-egy részt megjegyzek, és otthon felírom szép díszes lapokra. Néhány kedvencemet neked is küldöm Rébusz barátom rejtvényében. Fejtsd meg!

Jó böngészést kíván neked szeretettel bátyusod:

Cin Bora

tezÉzreke sé slátoská, ghyo ój za rÚ,
golbdo za za merbe, kai nebőne kíbzi.
tároZslok 34,9

Megfejtés:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (április 16.)

Életünk ideje hetven esztendő, vagy ha több, nyolcvan esztendő, és nagyobb részük hiábavaló fáradság, olyan gyorsan eltűnik, mintha repülnék. Zsolt 90,10 (1Kor 15,54–55; Mk16,1–8; 1Kor 15,1–11; Lk 24,1–12) Minden gyerek arra vágyódik, hogy repüljön. Fel-nőttként azonban számtalanszor szeretnénk lassítani, megállítani az időt, leginkább akkor, ha jóban van részünk. Isten szeretete elénk tárja, hogy életünknek nemcsak határa van, hanem földi értelemben vége is. Vele élni nem hiábavalóság, hanem áldás minden pillanat. Merjünk a gyors időben gyorsan élni Jézus szeretetében.

Hétfő (április 17.)

Ha elesik valaki, nem kel-e föl? Ha helytelen útra tér, nem fordul-e vissza? Jer 8,4 (Jn 21,17; Lk 24,13–35; 1Kor 15,12–20; Lk 24,13–35) Többször elestem, eltévedtem. Vártam, hogy valaki segítsen felállni, megtalálni a helyes utat. Vártam a segítő kezet, a biztató tekintetet. Megérkezett! Újra menni tudok, sőt azon az úton, amely jó célba visz. Bízál, veled is megteszi Isten.

Kedd (április 18.)

Pál írja: Tudok szűkölködni, és tudok bővölködni is, egészen be vagyok avatva mindenbe, jóllakásba és éhezésbe, bővölködéské és nélkülözésbe egyaránt. Mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem. Fil 4,12–13 (Préd 7,14; Jn 20,1–10; Lk 24,36–49) Talán mondhatnám azt, hogy sok-sok szélsőségről olvasok itt. Hogy lehet így élni? Csodásan! Hiszen minden élethelyzetben megtapasztalom Krisztus szeretetét, áldását. Nem én teremtem meg az állapotot, hanem mindig tőle kapom. Nagy áldás, ha kész vagyok elfogadni és megélni.

Szerda (április 19.)

Ha tehát feltámadtatok Krisztussal, azokat keressétek, amik odafent vannak, ahol Krisztus van, aki Isten jobbján ül. Kol 3,1 (Jer 23,35; Jn 20,11–18; Lk 24,50–53) Amikor azt a szót halljuk, hogy keresni,

szinte azonnal a földi jólétre gondolunk. Sokat, bőven, s mindazt jól kihasználva. Ha azonban Krisztusban élünk, el tudjuk engedni az e világot, ami egyedül csak általa lehetséges. Mást keresünk. Azt a jót, amit ő tett és megélt földi életében, és a meg nem vásárolható, mégis létező értékeket. Segítés, adakozás, önzetlenség.

Csütörtök (április 20.)

Ragaszkodjatok szívből az Úrhoz, egyedül neki szolgáljatok. 1Sám 7,3b (Fil 1,27; Jn 21,1–14; Kol 1,1–8) Kimondhatatlan ajándék, ha értjük és megéljük: ragaszkodjatok. Hűségesek legyetek – olyan tulajdonság és tett, amely mintha hiánycikk lenne ma. Ráadásul nem emberhez – bár az is nagy ajándék –, hanem az Úrhoz hűségesnek lenni. Megmaradni benne, az ő közelségében, akár a ruháját is fogva. Szolgálatunkon így áldás lesz.

Péntek (április 21.)

Dánielt [...] az oroszlánok vermébe dobták. De a király ezt mondta Dánielnek: A te Istened, akit állhatatosan tisztelsz, szabadítson meg téged! Dán 6,17 (2Kor 4,9; Lk 24,36–47; Kol 1,9–14) Mintha ma is ezt hallanánk sokaktól: segítsen meg, gyógyítson meg, adjon kenyeret. De hiszen ezt teszi Isten! Micsoda ajándék, hogy mi látjuk, tapasztaljuk, megéljük! Dánielt a leghetetlenebb helyzetben is megmentette. Velünk is ugyanazt cselekszi. Hála érte szerető Istenünknek.

Szombat (április 22.)

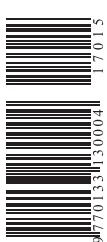
Kivisz a világosságra, és gyönyörködöm igazságában. Mik 7,9c (Lk 24,30–31; Lk 24,1–12; Kol 1,15–20) Világosság, fény nélkül nincs élet. Csak akkor van növekedés, ha ebben élünk. Ezt a teremtettségben is csodálatosan látjuk. Sötétségben csak a pusztulás tapasztalható. Van lehetőségünk Krisztus világosságában látni az élet szépségét. Ő képes arra, hogy megajándékozzon a világban a lelki világossággal. Uram, add, hogy a te fényedben lássunk mindenkit és mindent!

● TÓTH MELINDA

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja – megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: www.evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu • Előfizetés: kiado@lutheran.hu
 • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu).
 Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Rovatvezetők: KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (ftimea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518.
 Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN.
 Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Címlapfotó: EÖRI SZABÓ ZSOLT.

Ára: 500 Ft

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
 Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Olvass újságot határok nélkül!

Azonnal elérhető online lappiac

DIGITALSTAND

digitalstand.hu

SEGÍTSÉN EGYHÁZI 1%-ÁVAL IS!

egy százalék
LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS